Ljubljana, avgust 1961

Leto 4 — Št. 40

gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Ob dvajsetletnici

Letos mineva 20 let najslavnejše zgodovine naših narodov. 22. julija 1961 je počila prva partizanska puška na Slovenskem, nekje v bližini Rašice. To je bil znak za oboroženo vstajo slovenskega ljudstva proti do zob oboroženemu in premočnemu okupatorju. Jugoslovanski narodi so golih rok nastopili pot neenake borbe za svobodo, pripravljeni žrtvovati svoja življenja v boju z najbolj mračnajškimi silami, kar jih je poznala zgodovina človeštva.

Prvi streli, ki so naznanjali oboroženi upor, so počili le nekaj dni po sovražnikovem napadu na Sovjetsko zvezo. Komunistična partija Jugoslavije je bila na ta upor pripravljena, zato je vojna ni mogla iznenaditi. Takrat je bila že močno zakoreninjena med ljudskimi množicami in opozarjala, da sta nacizem in fašizem največja sovražnika svobode. Centralni komite KPJ je že 4. julija 1941 ustanovil v Beogradu Glavni štab partizanskih odredov Jugoslavije in pozval vse jugoslovanske narode v boj proti okupatorju. Začele so se sabotažne akcije, ki so kmalu prerasle v partizanske boje. Osnovane so bile prve partizanske enote. Iz teh je iz dneva v dan rasla ob vsestranski podpori ljudstva narodnoosvobodilna vojska, ki je zadajala sovražniku občutne udarce. Partizanski borci so kmalu začeli osvobajati posamezna področja in tako je nastala že v jeseni 1941 osvobojena »Užiška republika«. Čeprav so se morali partizanski borci zaradi velike premoči okupatorja in izdajstva Mihajloviičevih četnikov kmalu umakniti iz Užic, je že samo dejstvo, da so sredi okupatorjeve trdnjave osvobodili precejšen del ozemlja okoli Užic, pomenilo zgodovinski uspeh NOV.

Tudi v Sloveniji se je po prvih oboroženih spopadih z okupatorji borba zmagovito nadaljevala. Iz partizanskih čet so rasli odredi in brigade, ki so se borile ne samo z Nemci in Italijani, ampak tudi z domačimi izdajalci, ki so se pojavili pod raznimi nasloví, kot belogardisti, raztrganci itd. Slovenska partizanska vojska je dokazala svojo udarno moč in sposobnost, čeprav je začela borbo skoraj brez orožja. Dokazala je, da slovenski narod ni več narod hlapcev. Velika borbenost partizanov je omogočila osvoboditev precejšnjega dela ozemlja, posebno pod italijansko okupacijo. Istočasno z osvobajanjem posameznih področij so se na osnovi odloka Izvršnega odbora Osvobodilne fronte vršile prve volitve narodnoosvobodilnih odborov, ki so kot osnova revolucionarne oblasti postale nova demokratična oblast v Sloveniji.

Razumljivo je, da je zaradi neprekinjene aktivnosti NOV okupator besnel, požigal, preseljeval, pobijal in počel najbolj nečloveška grozodejstva, da bi uničil NOV in njeno vodstvo.

Niti vsestranska premoč sovražnika niti težki pogoji in okoliščine, pod katerimi so se borili borci NOV, niso mogli preprečiti dokončne zmage in osvoboditve naše dežele.

5 maja 1945 smo dobili Slovenci v Ajdovščini prvo vlado LRS s tovarišem Kidričem na čelu. Tako so se uresničile stoletne težnje slovenskega ljudstva.

Po osvoboditvi je naše ljudstvo z isto požrtvovalnostjo začelo obnavljati in graditi svojo socialistično domovino. Po končani obnovi se je začelo utrjevanje na-

(Nadaljevanje na 2. strani)

RAZPRAVA NA REDNEM LETNEM OBČNEM ZBORU SINDIKALNEGA ODBORA PODJETJA

Z DOHODKOM NAJ GOSPODARI TISTI, KI GA USTVARJA

***Ljubljana, 17. julija.* V dvorani centrale podjetja je bila ta dan redna letna konferenca sindikalnega odbora podjetja. Kot gostje so se konference udeležili predstavnik Republiškega sveta Zveze sindikatov za Slovenijo ing. Tone Tribušon, predsednik Republiškega odbora Sindikata gradbincev za Slovenijo Bogo Pečan, podpredsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ljubljana Lojze Capuder, predstavnik gradbenega podjetja »Tehnika«, predsednik delavskega sveta podjetja Martin Zajšek in predsednik upravnega odbora podjetja Janko Košir ter drugi.**

Za delovnega predsednika je bil izvoljen Stane Uhan, uvodno poročilo pa je prebral predsednik sindikalnega odbora podjetja Janez Zupan. Pisanega poročila na konferenci niso brali, ker ga je vsak delegat dobili v roke. Konferenci so prisostvovali tudi šefi vseh naših edinic ter sekretarji osnovnih organizacij Zveze komunistov našega podjetja. Konferenca je izvolila nov sindikalni organ v našem podjetju — plenum, ki se je takoj po njej konstituiral in izbral predsedstvo. Za predsednika sindikalnega odbora je bil izvoljen dosedanji predsednik tov. Janez Zupan iz Centralnih obratov.

Konferenca je trajala ves dan in je dala obilo pobud za nadaljnje delo sindikalnih organizacij našega podjetja. Njen poseben namen pa je v tem, ker je omogočila soočenje vrste pojmovanj o decentralizaciji delavskega samoupravljanja v našem podjetju, o čemer je bilo prav zadnje čase obilo govora.

Objavljamo kratke izvlečke iz razprave

Edo Kragelj, Ljubljana: Šibak stik s kolektivom.

Vse delo je v podružnici osredotočeno le na predsednika in tajnika. Drži, kar je napisano v poročilu, da smo premalo delali s kolektivom. Lani smo ustanovili sindikalne pododbore na vseh gradbiščih. Žal pa pododbori ne uresničujejo vseh sklepov in se ne potrudijo, da bi to, o čemer se menimo v izvršnem odboru, prišlo do delavcev. Zlasti zadnje čase se dogodi, da na sestankih delavci sprašujejo, sindikalni odborniki pa ne znajo odgovoriti, ali pa tudi kaj napak povedo in je potem narobe.

Vinko Vajt, Maribor: Kje je denar za sklade?

Najprej je omenil, da sindikalnih odbornikov ne bi smeli premeščati brez vednosti sindikata, potlej je govoril o delitvi tistega dela čistega dohodka, ki je pripadal edinicam. Nekateri so vse razdelili na plače, večina pa je mislila tudi na kaj drugega. Toda tisti, ki so ves denar razporedili na osebne dohodke, so denar dobili, za sklade ga pa ni in so torej prvi dosti na boljšem.

V teh težavah je najvažneje, da dosegamo čimvečji finančni uspeh. Ko pa razpravljamo o tem, kakšna naj bodo merila delitve na EE, bi po mojem mnenju dejal, naj vsak pove, kaj potrebuje in naj se po tem sestavi predlog delitve. Ta naj bi bil takšen, da bi točno vedeli, koliko pripada enoti od vsakega milijona realizacije. Seveda pa bi morali razlikovati: industrijska, stanovanjska gradnja itd.

Razpravljamo tudi o težavah z obratnimi sredstvi. Naj direkcija sestavi regulator po plačanih situacijah, da bo vsak vedel, koliko sme nabavljati. Potlej bi se ne moglo zgoditi, da bi šarili z obratnimi sredstvi.

Jože Čanadi, Koper: Treba bo rešiti stanovanjsko vprašanje.

Letos smo največ razpravljali o EE, tudi sindikalna podružnica se je veliko ukvarjala s tem. Imeli smo tri ekonomske enote s svojimi sveti ter dosegli v njih precejšnje uspehe pri varčevanju z materialom. Ena izmed največjih pomanjkljivosti pa je v tem, ker jih mesečno ne obračunavamo.

Še vedno je na dnevnem redu stanovanjsko vprašanje in bo treba najti rešitev, kako ga urediti. Delavci so sami pripravljeni prispevati, imajo celo odbor, toda sami vsega ne zmorejo.

Martin Goldman, Ljubljana: Povežimo mladinsko organizacijo Gradisa.

Najprej je grajal poročilo, ker v njem ni ničesar o delu mladine. Ne bi bilo odveč, če slišimo kaj o mladini, saj je to naša bodočnost, je dejal. Naglasil je, da je za mladinca velika čast, če mu kolektiv zaupa in ga izvoli v organe. Toda treba mu je pomagati, da se bo znašel in upravičil zaupanje. Največkrat pa ga prepuste samemu sebi.

Ko je govoril o delu mladinske organizacije, je dejal, da čutijo potrebo po tesnejši medsebojni povezavi in predlagal, naj bi mladina organizirala svoj odbor LMS Gradisa, kakor so sindikalne organizacije ustanovile svoj sindikalni odbor podjetja.

Prav je, če mladinca kaznujejo za storjene prestopke, ne strinjam se pa, da učenec ne dobi blokov za hrano. Nekoč smo glede tega že uspeli, zdaj pa se to spet ponavlja. Nekega učenca so kaznovali s tem, da so mu za tri mesece vzeli bloke za hrano in si ni vedel pomagati. To ni prav. Pretehtati pa bo treba tudi delo vzgojiteljev, če vselej ustreza duhu našega časa.

Predsedujoči Stane Uhan: O mladini res ni besede v poročilu.

Napaka je res, da o mladini v poročilu ni besede. Sindikat največkrat misli, da je stvar opravljena, če nekoga zadolži za LMS. Tudi odnos uprave do LMS je dostikrat mačehovski. Za vajence še včasih poskrbe, tudi za kakšen izlet se najde denar, češ, saj to mora biti za mladino. Vselej pa mora priti pobuda iz mladinskih vrst. Menim, da moramo v celoti spremeniti odnos do mladine.

Berto Župančič, Maribor: Nekaj let bo trajalo, da si bomo spet pridobili zaupanje delavcev v EE.

Z ustanavljanjem ekonomskih enot smo se lani močno zagnali, morda celo preveč. Na gradbiščih pa stvar ni tako rožnata. Zdaj, ko denarja ni, so EE zbledele in bo treba dosti truda, da jih bomo spet oživeli, ko bo dovolj denarja. Nas danes tepe, ker delavec ne dobi tistega, kar je v enoti zaslužil in delavci ne morejo razumeti, zakaj ni denarja, ko pa so ga ustvarili. Po njegovem mnenju so tega krive uredbe. Na konferenci v Mariboru so nam tolmačili, da si mora obratna sredstva vsak sam ustvariti. Rekli so nam: kreditov ni, investicij ni, delavcev pa ne smete odpustiti. To je bil odgovor, ko smo jim predočili naše težave.

Nekaj let bo trajalo, da si bomo pridobili nazaj zaupanje delavcev v enote. Pri Gradisu je bil vedno delovni polet, zdaj pa že gledajo, da bi čimdlje delali, samo da bi bilo delo. To pa ni prav. Če delavcem kaj rečeš o enotah, te zavrnejo: o tem bodi kar tiho, saj nam ne plačate. Po mojem pa vsega tega ni kriva direkcija niti niso tega kriva gradbišča, ampak nekakšna uredba, ki je povzročila zastoj v gradbeništvu.

Babnik, OGP: delavci negodujejo, ker ni denarja iz EE.

Pri nas smo razpravljali, da ima vsaka enota pravico sama določati tarife. Ko pa smo to hoteli storiti, so nam rekli, da tega ne smemo. O tem smo govorili na sindikalnem sestanku in dejali: če razpolagamo z osebnim dohodkom, je logično, da sami določamo tudi tarife.

Glede EE pa takole: Med delavci je naletela vest, da ni denarja za izplačilo EE, na zelo slab odmev. Delavci kritizirajo: delamo, ustvarjamo dohodek, denarja pa ni.

Lojze Cepuš, Ljubljana: Ni pravic brez dolžnosti.

Nekateri mislijo, da so ekonomske enote samo zaradi delitve, ne glede na ustvarjen dohodek. Pravice bi vzeli, dolžnosti pa ne in tudi ne posledic slabega gospodarjenja. Najbrž je tudi v tem eden izmed vzrokov, da je pri nas tako z ekonomskimi enotami.

Na decentralizacijo pa gledamo po mojem mnenju vse preveč s stališča trenutnih težav. Tako pa ne smemo, ker bi sicer nadaljevali s starim sistemom. Danes, na tem občnem zboru, pa prelomimo in se domenimo: tole gre dol in to bomo vodili še osrednje.

Tovariš Cepuš je naglasil, da smo nagrajevanje organizatorjev proizvodnje zanemarili. Sistem točkovanja je dajal neko spodbudo. Pol leta je minilo, ko smo staro zavrgli, novega pa nismo ustvarili in se nam bo to lahko hudo maščevalo.

Do neke mere pa vlada pri nas še prevelika demokracija, ki si jo

(Nadaljevanje na 2. strani)

Tehnični direktor tov. ing. Jože Uršič in tov. Edo Kragelj si ogledujeta mehanizacijo pred odhodom na gradbišče Jesenice

Z dohodkom naj gospodari tisti, ki ga ustvarja

(Nadaljevanje s 1. strani)

vsak že po svoje tolmači. Dogaja se, da ne uresničujejo sklepov osrednjega delavskega sveta. Čeprav vedo, da investitor nima denarja, teče delo z nezmanjšano paro. Strokovnjaki in obratni DS bi morali bolj spremljati delo EE in jim pomagati, namesto da so jih kar ukinili v strahu pred nekaterimi objektivnimi pa tudi subjektivnimi težavami (odnosi med EE).

Nato je govoril o rezultatih ankete, ki so jo organizirali v Ljubljani, pri čemer je najzanimiveje, da štiri petina anketiranih doslej ni sodelovala v razpravah o reorganizacijah, o ustanovitvi EE itd. Polovica se jih ne počuti upravljavcev, velika večina jih meni, da spletkarjenje uspeva itd. Ob koncu pa je naštel podatke o povprečno izplačanih osebnih dohodkih v nekaterih drugih gradbenih podjetjih Slovenije.

Martin Zajšek, predsednik CCDS: Za lastne investicije nam ostane le 50 milijonov.

O potnih pavšalih na DS ni bilo razprave, potlej je bilo pa razburjenje. Pa tudi pripomb iz edinic ni bilo, preden je zasedal delavski svet. Na zadnjem zasedanju je delavski svet sprejel vrsto pravilnikov, najvažnejši med njimi je pravilnik o delitvi čistega dohodka podjetja. Zdaj, ko tega imamo, lahko edinice sestavijo pravilnike o delitvi osebnih dohodkov. Pri tem pa morajo graditi sistem delitve na socialističnih načelih in ne popuščati sebičnim in uravnilovskim težnjam, kar se je dogajalo ob delitvi čistega dohodka edinic, ko so nekatere vse razporedile na osebne dohodke. V Mariboru so postavili razmerje pri delitvi osebnih dohodkov 1:5 in ni bilo kritike v kolektivu, ker smo dali vsakemu po tem, koliko dohodka je ustvaril.

Še nekaj bi rad povedal glede naše finančne situacije. V Mariboru so bile na licitaciji 4 stolpnice. Mi smo dobili eno. Drugi ponudniki so bili pri licitacijah nekaj višji od nas, zdaj, ob obračunu, so pa vsi višji od nas. Mislim, da so naši kalkulanti preveč pedantni ali pa ne znamo zaračunati kot bi lahko, kar je spričo obremenjenosti naših kadrov razumljivo. Vendar bi morali misliti na to.

Vsi govorimo o tem, da nam stanovanj manjka. Ko pa sestavimo bilanco, razporedimo čisti dohodek: toliko našim družbenim organizacijam, pokrijemo zgube v naseljih in menzah itd. za gospodarske in negospodarske investicije, pa nam ostane vsega skupaj okrog 50 milijonov dinarjev, kar je toliko kot nič. Potemtakem je edini izhod v tem, da se trudimo za čimvečji čisti dohodek, ne pa tolko za realizacijo.

Tone Martinšek, upravnik CO, Ljubljana: Zakaj poročilo ni konkretno?

Glede na to, da je bila pred letom dni taka konferenca, bi morali letos pregledati, katere sklepe smo uresničili, katerih ne in zakaj jih nismo uresničili. Poročilo je zelo različne kakovosti in je videti, da so ga sestavljali različni ljudje iz sekretariata. Tako je tudi prišlo, da so posamezni odstavki v nasprotju z drugimi. N. pr. na strani 5 piše, da je povezanost med DS in upravo zadovoljiva, na 18. strani pa je govora o trenjih med sindikalnim odborom podjetja in upravo itd.

Način pisanja o odnosih šefov ni v redu. Nisem pa še slišal, da bi koga opozorili na nepravilnosti. Govora je o birokraciji, ki da se razrašča itd. o privilegijih (na 12. strani). Na konferenco pa nismo prišli zato, da bi govorili na splošno, temveč povejmo jasno, kdo in kaj je zagrešil. Z načinom pavšalnega ugotavljanja pa se ne morem strinjati. Poleg tega pa se tudi ne strinjam z naslavljanjem »sodelavci« itd., kot da nismo vsi člani istega kolektiva.

Poglavje o decentralizaciji je dosti boljše napisano. Glede tega pa menim, da Gradis ne bo mogel zadostiti zahtevam, ker v administraciji nimamo IBM sistema, torej elektronskih strojev, da bi mogli sproti in točno obračunavati. Razen tega manjka še vrsto predpisov, mesečno in tudi tromesečno, ugotavljanje rezultatov na tak način, kakršnega imamo, pa je močno tvegano, če ne celo nemogoče.

V Centralnih obratih smo razpravljali o decentralizaciji in smo prišli na misel, da bi se edinice osamosvojile, celotno podjetje pa naj bi tvorilo nekakšno poslovno združenje. Za nas bi to ustrezalo, ker smo kovinarske stroke, instrumenti za nas pa veljajo tako kot za gradbeništvo. Najbolj pa nas prizadevajo obratni krediti, ki jih ne dobimo in v banki o tem nočejo ničesar slišati. Glede vse te razprave o decentralizaciji pa menim, da bi bilo najbolje, ko bi se sestali sindikalni odbor podjetja, vodstvo podjetja ter predstavniki okrajnega sindikalnega sveta ter Republiškega odbora sindikata gradbincev ter se takrat do kraja pomenili, kako je pri nas z decentralizacijo, kako naj bo in kakšna naj bo.

Delegat iz Škofje Loke: Podružnica mora najprej delati, da ji lahko pomagaš.

Naš kolektiv je povezan s skupnim samo z enim delegatom, ki pa tudi ne ve vsega povedati, o čemer razpravljajo naši organi. Menim, da bi morala vsaka stvar prej v razpravo kolektivu, kar pa bi bila dolžnost tudi odbornikov, ki dobivajo gradivo še pred zasedanji. Tehnični sekretar sindikata pa bi moral biti v neposrednejšem stiku s podružnicami ter jim pomagati. Seveda pa ne more pomagati podružnici, če sama ničesar ne dela. Zato kaže predvsem usposobiti predsednike in tajnike sindikalnih podružnic. Tudi jaz se pridružujem ugotovitvi poročila, da smo sindikalni odborniki odtrgani od kolektiva in da se menimo le v ozkem krogu ter do delavcev ne najdemo poti.

Delegat iz Škofje Loke je govoril nato še o terenskih dodatkih pri montažah, ki krajevno niso daleč od obratov, vendar delavec izgubi vsak dan tudi po tri ure samo na poti. To je treba nadoknaditi in so našli izhod v kilometrini.

Kumer, CO Maribor: Naloga sindikata je, da mobilizira delavce.

Ko smo ustanovili ekonomske enote, ni bilo razloženo, zakaj imamo EE in sploh za kaj gre. Naloga sindikata bi bila in tudi sedaj ni prepozno, da delavcem podrobno razlolmači misel ekonomskih enot in decentralizacije ter jih mobilizira za sodelovanje v delavskem samoupravljanju. Sam pa menim, da bi morala iti decentralizacija tako daleč, da bi vsaka edinica sama sprejemala svoj pravilnik o delitvi osebnih dohodkov in tudi o delitvi čistega dohodka. Razen tega pa bi moral sindikat še poskrbeti, da bodo predstavniki delavcev v raznih organih zares vsak skušali najti prej mnenje kolektiva, sicer je vse, kar na zasedanjih govore, le njihovo lastno mnenje.

Ing. Hugo Keržan, direktor podjetja: Ali se ne razumemo, ali pa se nočemo razumeti.

Najprej bi spregovoril o nekaterih gospodarskih problemih podjetja. Zaposlenih je bilo letos v prvih petih mesecih približno toliko kot v povprečju lanskega leta. Pri 3000 zaposlenih se tistih 45, kolikor jih je bilo povprečno več, skoraj ne pozna. Celotna realizacija je znašala za 42 % več kot lani v istem obdobju. Izvršene ure so na isti ravni, medtem ko so se osebni dohodki povečali za 37 %. Pojavlja se vprašanje neplačanih računov, ki znesejo že milijardo 300 milijonov dinarjev, kar je za pol milijarde več kot lani v tem času.

Položaj vsekakor ni rožnat. Od tod tudi, da ne moremo izplačevati učinka ekonomskih enot, niti nismo mogli dati edinicam denarja, ki so ga ob bilanci razporedile na sklade, saj imamo likvidiranih sredstev le nekaj čez 300 milijonov dinarjev, hkrati pa so tudi naši dolgovi dobaviteljem in kooperantom močno narasli.

Decentralizacija. Ali se glede tega n e razumemo, ali pa se nočemo razumeti. Nas dosti bolj skrbi, ker najbrž ne bomo imeli kaj delati. V ekonomskih enotah se sprašujejo, zakaj niso dobile denarja. Zato, ker podjetje kot celota ni ustvarilo dovolj dohodka. To nas drži nazaj. Poleg tega tudi ni likvidnih

Tovariš Stane Uhan je bil izvoljen za delovnega predsednika na skupščini sindikalnega odbora podjetja. Na sliki tovariš Uhan razpravlja o problematiki podjetja na skupščini sindikata v Beogradu

sredstev. Decentralizacije se ne bojimo, bojimo se finančnega položaja, saj ni nihče v principu proti decentralizaciji. Toda če bomo hoteli shajati, bomo morali še marsikaj skupaj potrpeti.

Potlej je tov. direktor orisal težak položaj podjetja glede obratnih sredstev ter naglasil, da so zaloge dosti prevelike in da bomo morali preiti od štirimesečnih na dva in pol mesečne zaloge. Po poročilih, ki jih dobivamo na centralo, pa ni videti, da bi se zaloge kaj bistveno manjšale, še povečujejo se. Slika, znova naglašam, ni rožnata in se ne moremo zanašati, da bo bolje čez dva ali nekaj mesecev. Večina problemov našega gospodarstva pa se lomi na naših hrbtih, saj je gradbeništvo ob vsakih premikih v gospodarstvu prvo na udaru. S skupnimi močmi pa bomo tudi te probleme prebrodili.

Stane Uhan, Ravne: Bistvena naloga sindikata, da ustvarjalno vpliva na delo organov samoupravljanja.

Če vzamemo rezultate ankete, o kateri je govoril tovariš Cepuš, moramo ugotoviti, da je razpoloženje delavcev kaj pesimistično, hkrati pa tudi njihovo močno željo po udejstvovanju v samoupravljanju in celo po političnem udejstvovanju, saj jih je kar 60 % odgovorilo, da se zanimajo za politično delo. Kadrov nam torej ne manjka, le poiskati jih bo treba. To pa kaže tudi na pripravljenost delavcev, da skupno rešujemo gospodarske in družbene probleme v podjetju. To pa je takšen kapital, ki ga nikakor ne smemo prezreti, če si nočemo sami povzročiti političnih težav.

Nov sindikalni odbor, ki ga bomo izvolili, bo moral torej bistveno spremeniti svojo taktiko in se veliko bolj kot doslej usmeriti na delavce, tenko prisluhniti njihovim hotenjem, se seveda boriti proti uravnilovski, mezdni miselnosti ter tako voditi kolektiv.

Nas vse prevzema strah, da si ne bi mogli izplačati 100 % zaslužkov in da si ne bi z inštrumenti, ki si jih sami postavljamo, zarezali v živo. Vse kaže, da je ta strah celo močnejši kot strah pred težkim finančnim položajem. Dokler pa bomo samo upali na boljše čase in si sami ne prizadevali, da bi premaknili naš voz naprej, bo še vedno stiska. Le v prizadevanjih vseh je rešitev in potlej tudi ne bi bili v takih težavah, če bi to že prej storili. Delavci pa so pripravljeni prijeti, le tistega ni bilo, ki bi jih mobiliziral ter jim pokazal pravo smer in jasno perspektivo. Poglavitna naloga sindikata naj bi torej bila, da ustvarjalno vpliva na delo organov samoupravljanja in na razpoloženje v kolektivu, da na lastno pobudo analizira probleme, opozarja nanje vse in mobilizira kolektiv, da se rešijo. Sindikat naj bo tisti, ki naj se prvi vpreže v ta skupni voz in ga potiska naprej.

Predlagal sem že, da bi morali določiti taka merila delitve dohodka na ekonomske enote, da bi bile stimulirane za ekonomski uspeh v celoti in ne le za posamezne elemente stroškov. Ko pa razpravljamo o delitvi osebnih dohodkov, pa nikakor ne bi smeli zapostaviti organizatorjev proizvodnje, ki zdaj nikakor niso dovolj stimulirani, da bi gospodarsko razmišljali ter se trudili za še boljše gospodarjenje in še boljšo organizacijo proizvodnjo. Zato naj edinice mislijo na to, ko bodo sestavljale pravilnike o delitvi osebnih dohodkov, če smo že sklenili, da edinice razpolagajo z osebnimi dohodki. Glede tega pa bi dejal še tole. Izračunati bi morali, kakšno je razmerje med realizacijo in osebnimi dohodki. Pri nas na Ravnah smo izračunali, da je treba za vsak dinar osebnih dohodkov ustvariti približno tri dinarje realizacije. Če bi imeli ta instrument in če bi bilo to merilo za ugotavljanje osebnega dohodka, se ne bi moglo zgoditi, da bi katera izmed edinic izplačala več osebnega dohodka kot ga je ustvarila.

Lojze Capuder, OSS Ljubljana: Uveljavimo načela vnanje delitve tudi v notranji delitvi.

Če ocenjujem poročilo in razpravo, bi se delno pridružil kritiki tovariša Martinška. Zdi se mi, da ni naloga poročila, da daje zaključek, temveč, da naniza probleme. Če pa poročilo ni konkretno, pa to kaže najbrž na slabe izkušnje, strinjam se pa s tem, da bi bilo treba pritegniti k sestavljanju poročila še širši krog ljudi. Vsekakor pa je poročilo zadelo bistvo problemov, ki so pri Gradisu.

Glede gospodarskega položaja pa menim, da ni razloga za malodušje in da strah ni upravičen. Tudi ne moremo deliti podjetja na sindikat, komite, upravo itd., saj so vsi člani sindikata. Vodilni kadri so soodgovorni tudi za družbeni razvoj v podjetju. Dolžnost sindikalnih odbornikov pa je, da gredo naprej, da si pridobe kolektiv za socialistične ideje, pri čemer naj se zavedajo, da brez gmotne osnove ni napredka in da mora biti pozornost sindikata usmerjena prav na to ustvarjanje čimvečjega dohodka podjetja.

Nekaj besed o decentralizaciji delavskega samoupravljanja. Nekateri gledajo na razmere v gradbeništvu po restrikciji obratnih kreditov in po omejevanju investicij s strahom, kot da so ekonomske enote samo zato, da bomo delili denar. To pa še zdaleč ni bistveno. Gre za to, da postavimo tak sistem delavske samouprave in instrumentov, da bo vsak proizvajalec mogel gospodariti z dohodkom, ki ga ustvarja in da bo njegov gmotni interes povezan z interesi podjetja.

Glede nekaterih stvari o decentralizaciji pa se s poročilom ne strinjam. Planiranje in proizvodnja ne more biti stvar samih edinic. Če bi šli na to, bi Gradis razpadel. Ko decentraliziramo, moramo krepiti vezi med edinicami in kolektivi, da bo Gradis veliko podjetje, sposobno konkurirati doma in v tujini. Edinice se morajo podrediti osrednji politiki razvoja podjetja in ne more vsaka vleči na svojo stran.

Glede decentralizacije pa se najbrž res ne razumemo. Zdaj sta glede ugotavljanja dohodka enot dva predloga. Po prvem naj bi določili odstotek, po drugem pa fiksni znesek. Po mojem mnenju pa bi morala biti odvisna sredstva enot in edinic od vloženih sredstev in živega dela v določen objekt. Določiti bi morali, koliko od vloženih sredstev in živega dela bi morala prispevati vsaka ekonomska enota v sklade podjetja. Pri tem pa morata povpraševanje in ponudba, vsi zakoni tržišča delovati na ekonomsko enoto, sicer je njen gospodarski interes zabrisan. O tem kaže razmisliti.

Naglašam pa, da terja decentralizacija tudi reorganizacijo Gradisa. Na centrali podjetja bi bilo nujno ustanoviti razvojni oddelek, ki bi skrbel za delo tudi izven meja republike in države. Treba je doseči večjo gibljivost kolektivov, ne pa da so vsi povezani na določen bazen in ga ne premakneš nikamor, čeprav interes podjetja to zahteva.

Še beseda o restrikcijskih objektih. Nekdo je v razpravi dolžil uredbo za nastali položaj v gradbeništvu. Tak način gospodarjenja in investiranja je res nevzdržen, ko so nekateri investirali preko svojih možnosti in naročali gradnje, za katere niso imeli denarja. S tem smo morali korenito prelomiti. Toda zato ne smemo iskati vzrokov za težave, ki so se pojavljale v ekonomskih enotah. Te so bile v glavnem subjektivnega značaja. Med drugim se govori tudi o »posiljevanju«, češ to morate graditi ne glede na to, ali je denar ali ga ni. Rad bi videl investitorja, ki bi ga poklicali pred delavski svet in da bi tam hotel »posiljevati«.

Vse te zadeve morajo biti zapisane v pravalnikih podrobno, da potem ne bi nastajali nepotrebni spori. Kdor ima visoke zaloge in mehanizacijo, naj tudi plača vse stroške s tem v zvezi. Gradis je doslej prednjačil tako glede družbenega razvoja kot glede proizvodnje in ne bi bilo prav, če bi zdaj zaostal.

Ivan Žorž, Ljubljana: Ne more vsak delati po svoje.

Mislim, da bi moral sindikalni predstavnik vsaj z enakopravnim glasom sodelovati na zasedanjih delavskega sveta ali upravnega odbora, ker bi se s tem izognil marsikateri nepravilnosti. Imam občutek, da pri nas sindikat še nima take veljave, kot bi jo moral imeti.

Zadnje čase veliko razpravljamo o decentralizaciji. Mi že imamo obratne delavske svete, če bi šli še dlje, bi bilo treba dobro premisliti, ker moramo videti skupnost podjetja. Mi smo taka panoga, ki nismo zaprti za eno ograjo, danes smo tu, jutri tam in more delati vsak po svoje.

Jože Lorenčič, org. tajnik SO:

Najprej je pojasnil glede poročila ter nadaljeval, da moramo biti sindikalni odborniki tisti, ki prednjačimo pred drugimi. Potlej pa je govoril o izobraževanju sindikalnih odbornikov ter opozoril, da občinski sindikalni sveti prirejajo občasne tečaje, ki naj bi se jih udeleževali tudi naši sindikalni odborniki iz podružnic.

Bogo Pečan, predsednik Republiškega odbora gradbincev. Naj kdo hoče ali ne, napredne ideje bodo zmagale.

Današnja konferenca odraža, kako močne so subjektivne sile v Gradisu. Poročilo sem podrobno prebral in redno spremljam dogajanje v Gradisu. Bitka okrog decentralizacije pa ni slučajna, temveč zahteva današnjega časa. Gre za to, da kolektiv stopi v akcijo ter rešuje stvari, kjer se dogajajo. Ta bitka pa bo dobljena, pa naj se kdo upira ali ne, naj to hoče ali ne, naj se strinja z decentralizacijo ali pa je proti njej. Brez bitke pa ne gre nikjer in tudi pri Gradisu ne bo šlo, ker je treba izkristalizirati mnenja. V kolektivu pa je tisoč mnenj, kar izpričuje članek v zadnji številki Gradisovega vestnika in današnja razprava.

Kaj bomo odgovorili, če nas delavci pokličejo na odgovornost, če ne bo plač, njim pa nismo dali možnosti, da bi se podrobno seznanili z gospodarjenjem in da bi nanj vplivali? Politični forum Gradisa je odgovoren, če delavci še nimajo pravice do odločanja.

Menim, da je smisel decentralizacije, da prepustimo oblast v roke proizvajalcu, ki ustvarja dohodke. Pri Gradisu pa je dovolj sposobnih sil in se ni treba bati, da bi politiko vodili po najzaostalejših težnjah, ko pa imamo trdno jedro Gradisovih delavcev, razredno zavednih in prekaljenih v neštetih težavah, ki smo jih prebrodili v teh letih naše graditve. Prav zato, ker živimo v takšnih časih, moramo pohiteti z decentralizacijo. Toda bojim se, da smo časovno bitko že izgubili. V Sloveniji je 42 gradbenih podjetij, toda v vseh nimajo takih težav. So nekatera podjetja, ki imajo čste račune in tudi nimajo težav z neplačanimi računi. Toda ni še

(Nadaljevanje na 3. strani)

Ob dvajsetletnici

šega gospodarstva in izpopolnjevanje demokratične oblasti. Čeprav so dogodki okoli informbiroja leta 1948 zadržali naš gospodarski razvoj in prizadejali delavskemu gibanju občutno škodo vsestranskega napredka, napredka niso mogli preprečiti. Jugoslovanski narodi so bili ponovno postavljeni pred težko preizkušnjo, ki so jo prav tako herojsko prestali, kot oboroženo borbo za svobodo.

Leta 1950 so bili izvoljeni prvi delavski sveti, ena največjih pridobitev naše socialistične graditve, s tem pa so bili postavljeni osnovni temelji socialistične demokracije. Iz leta v leto smo dosegali vse večje uspehe na področju družbenega življenja. Številne tovarne, hidrocentrale, ceste in železniške proge so priče našega napredka. Življenjsko blagostanje delovnih ljudi iz leta v leto narašča. Jugoslavija je dosegla raven srednje razvite industrijske države.

Tudi naše podjetje je v obnovi in izgradnji domovine prispevalo velik delež. Vrsta objektov, ki smo jih zgradili, so najlepši spomenik rezultatov našega dela. Ne samo to. Skozi šolo delavskega upravljanja je šlo stotine naših najboljših delavcev, ki so postali nosilci socialističnih odnosov v proizvodnji.

Ko proslavljamo letos 20. obletnico oborožene vstaje, ki je postavila temelje socialističnemu razvoju v Jugoslaviji, se lahko s ponosom ozremo na prehojeno pot, na dosežene uspehe, ki so rezultat skupnih naporov in prizadevanj jugoslovanskih narodov, prepričani, da bo šla pot našega razvoja tudi v bodoče samo navzgor.

Še enkrat: Decentralizacija STVAR PODJETJA

Ko je v zadnji številki »Gradisovega vestnika« tov. Lojze Capuder, podpredsednik Okrajnega sindikalnega sveta Ljubljana, v svojem članku, ki nosi gornji naslov, razpravljal o problemih pri decentralizaciji v Gradisu, je med drugim omenil tudi naslednje:

»Če so se doslej vodile razprave o decentralizaciji predvsem v vrhu podjetja, bo treba odslej izbojevati bitko z vodstvi gradbenih vodstev, gradbišč in obratov. Kaže, da se stvari prav tu zatikajo. Na pr. Centralni obrati z vso odločnostjo in pravico zahtevajo od vodstva podjetja večjo samostojnost, istih pravic in samostojnosti pa ne dajo svojemu obratu v Mariboru, ki ima vse pogoje za samostojno EE...«

Ker je pri tem predvsem prizadeta Uprava CO v Ljubljani, dajem naslednje pojasnilo:

Nikakor ne zamerim piscu tov. Lojzetu Capudru, da je to omenil v svojem članku, ker pač ni seznanjen do podrobnosti o stanju v podjetju, pač pa se lahko čudim tistim tovarišem, ki dajejo takšne informacije funkcionarjem Okrajnega sindikalnega sveta. Razumljivo je, da je v takšnem smislu obveščen tudi republiški odbor Sindikatov gradbenih delavcev in če bi bilo to res, kar je napisano, bi bilo prav gotovo upravičeno, da se sindikalni funkcionarji potegujejo za pravice nižjih edinic.

Ker sem hotel zadevo razčistiti s tov. Capudrom, sem se obrnil na Dom sindikatov, da bi ga poiskal. Tov. Capuder je bil na študijskem dopustu, zato sem šel naprej do tov. Pečana, predsednika Republiškega odbora gradbincev. Tov. Pečan mi je prav tako omenil, da ima takšne informacije in je bil mnenja, da je potrebno te stvari urediti in naj tudi obrati v Mariboru občutijo decentralizacijo. Ker sem uvidel, da ima tov. Pečan prav takšno mišljenje glede na podatke, ki jih je predvsem dobil od sindikalnih funkcionarjev v podjetju »Gradis«, sem mu obrazložil dejansko stanje v obratu Maribor-Studenci in ga prosil, naj se naslednji dan, ko ima službeno potovanje v Mariboru, oglasi tudi na našem obratu, kjer naj bi »na licu mesta« dobil odgovor.

Tov. Pečan je bil prisoten dne 11. 7. 1961 na seji UO delavnic Maribor-Studenci, na kateri so bili prisotni tudi še sekretar sindikalnega odbora »Gradisa« tov. Jože Lorenčič, sindikalni odbor edinice CO Maribor-Studenci, sekretar OO ZK in šef edinice.

Iz zapisnika te seje, na kateri so bili navzoči vsi tisti tovariši, ki so lahko dali vse potrebne podatke, je razvidno, da je tov. Pečan imel naslednje uvodne besede, ki naj bi poudarile pomen sklicanja te seje:

»Omenil bi samo to, o namenu današnjega sestanka, mislim o svobodi pri podjetju »Gradis«. Kaj hočem s tem povedati? Gre za decentralizacijo delavskega samoupravljanja. Želel bi vedeti od vas, koliko imate svobode, s čim lahko razpolagate in kako daleč ste samostojni, kakšno je vaše poslovanje ter vaše potrebe oz. želje. Slišal sem namreč z ene strani, da imate premalo svobode, z druge pa, da je imate dovolj. Koliko in kaj je na tem resnice, bi se pa rad danes konkretno na tem sestanku, ki je tudi temu namenjen, pogovoril z vami. V Gradisovem vestniku je tudi članek o decentralizaciji...«

Na osnovi takšnega uvoda so prav gotovo vsi navzoči na seji lahko svobodno izpovedali svoje mišljenje tako, da se je lahko ugotovilo, kaj je res in kaj ni. Če izvlečemo iz zapisnika glavne ugotovitve, ki tudi ponazorujejo položaj ugotovimo naslednje:

Delavnice v Mariboru, ki sicer spadajo pod Upravo CO v Ljubljani, imajo svoj DS z UO, svojo sindikalno podružnico, svojo OO ZK, vse komisije delavskega samoupravljanja, komisijo za odpust in sprejem delavcev, tarifno komisijo, disciplinsko komisijo itd. Poleg tega imajo svojega predstavnika v DS podjetja z isto pravico glasovanja in odločanja kot vsi drugi člani DS, sami odločajo o sprejemanju naročil, sklepajo pogodbe, sami naročajo material, vodijo sami vso korespondenco z naročniki in dobavitelji, sami obračunavajo mezde, imajo svoje materialno knjigovodstvo in blagajno itd. Res je pa, da nimajo svojega komercialnega šefa, nimajo upravnika nego šefa delavnic (tako kot ima to Škofja Loka), njihov uspeh se ugotavlja posamezno za njihov obrat skupno z bilanco delavnic v Ljubljani, v obratu imajo tudi EE.

Analiza bilance, in to polletne, tričetrtletne in celoletne bilance pa se izvrši za oba obrata posebej tako, da je točno razvidno, kako so gospodarili v Ljubljani in kako v obratu v Mariboru. Nadalje je tudi res, da se vsi računi pošiljajo v Ljubljano, da so vsi dolžniki v evidenci centralno vodeni v centrali podjetja, da se centralno nabavlja stroje in ostala osnovna sredstva. Vse to pa je prav tako za vse ostale edinice v podjetju, ker je pač samo en tekoči račun podjetja.

Po liniji delavskega samoupravljanja so enaki vsem edinicam v podjetju, kolikor pa so nekatere stvari centralizirane, so, kot rečeno, zato, ker je celotna organizacija podjetja takšna in so nanjo vezane prav tako vse druge edinice Gradisa.

Mnenja sem, da je iz gornje obrazložitve razumljivo, kakšno je stanje v delavnicah Maribor-Studenci in kakšni so medsebojni odnosi. Doslej še nikoli ni kolektiv v Mariboru sprožil vprašanja osamosvojitve obrata v okviru »Gradisa«, niti v enem zapisniku sej DS ali UO ni bilo to omenjeno, niti niso posamezniki izrazili takšno željo vodstvu obratov v Ljubljani. Oba obrata sta torej povezana med seboj zgolj iz čisto tehničnih razlogov glede strojne stroke, ker smatrajo člani kolektiva v Mariboru, da je edino pravilna koordinacija med obema obratoma, ki sta oba kovinskega značaja. Oba obrata si med seboj pomagata predvsem v medsebojni pomoči pri izvrševanju domačih in tujih uslug, pri nabavi materiala, pri strokovni pomoči tehničnega in komercialnega značaja, ki je drugačna od gradbene dejavnosti. Takšno pomoč pa lahko dobijo samo od strokovnjakov, ki jih ima Uprava CO.

Vse iniciative, ki so dosedaj prišle glede osamosvojitve tega obrata, so bile zgolj od zunaj, izven kolektiva. Osebno sem mišljenja in se pridružujem piscu zgoraj omenjenega članka, da je decentralizacija stvar kolektiva, naj se sam odloči, ali hoče biti še v sklopu Uprave CO, ali pa postanejo samostojna edinica. To svoje mišljenje sem tudi prenesel na direktorja podjetja z željo, da naj o tem razpravlja predvsem kolektiv v Mariboru in v kolikor se bo ta kolektiv za to odločil naj to potrdi tudi DS podjetja.

Tone Martinšek

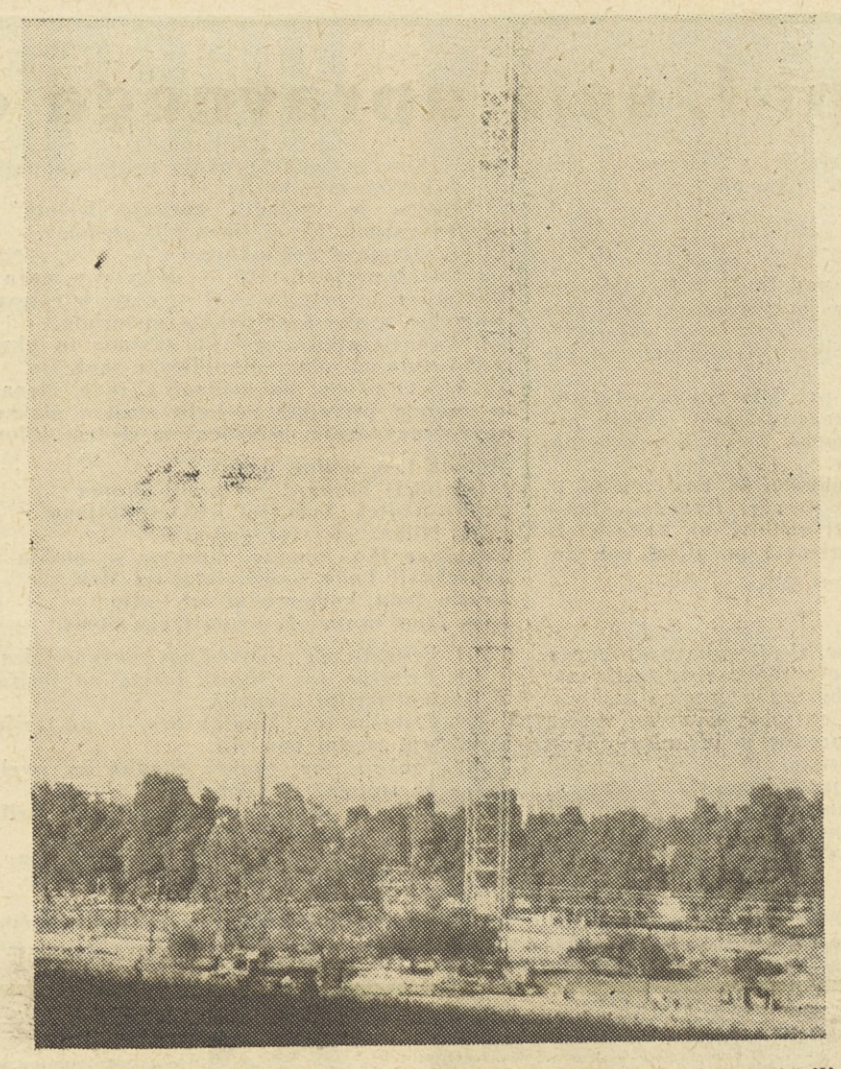

Ob proslavi 20. obletnice vstaje so delavci Centralnih obratov postavili 60 m visok svetlobni stolp, ki je razsvetljeval celotni prostor slavnostnega zborovanja v Tivoliju

drobne vesti

■ Celje — Stalež delovne sile se je vidno zmanjšal. Povprečno število zaposlenih je doseglo 608, to je najnižja številka zadnjih let. Zdaj pa jim primanjkuje že 50 delavcev.

■ **Otiški vrh** — Skladno s potrebami so zmanjšali obseg dela. Gramoz vlačijo na transportni trak z ročnim skreperjem.

■ **Hrastnik** — Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev so bili primorani ustaviti dela na nekaterih objektih. Dokončujejo betoniranje temeljev smetarne.

■ **Žalec** — Na sektorju Žalec so dokončno dobili projekte za skladišče hmelja in so se dela začela 5. julija.

■ **Škofja Loka** — Mizarska in tesarska delavnica v Škofji Loki sta bili v juniju polno zasedeni. Povsod so presegli finančni in količinski plan.

■ **Obrat grabenih polizdelkov** — pomanjkanje delovne sile v delavnicah zavlačuje notranja investicijska dela. Zaradi nereda v Počitniškem domu v Poreču je bil po predlogu disciplinske komisije odpuščen iz službe tovariš Jusuf Račič.

■ **Jesenice** — Na zadnji seji sindikalne podružnice so razpravljali o izterjavi računov ter sklenili, kaj bodo storili, da bodo izterjali zapadle situacije. Nanovo so prevzeli gradnjo mosta na Javorniku. Delovne sile še vedno manjka, predvsem pa primanjkuje kvalificiranih zidarjev.

■ **Centralni obrati Ljubljana** — Težave med gradbenimi vodstvi, edinicami posebno pa še med ekonomskimi enotami so se povečale, ker posamezni zahtevajo od strojnikov, da pišejo manj obratovalnih ur strojev, kot pa so jih dejansko opravili. Tako pride dostikrat do večjih ali manjših sporov med strojniki in sektorskimi vodji, kar negativno vpliva na proizvodnjo.

Kleparska delavnica še vedno nima zasedenih kapacitet, prav tako se tudi ni izboljšalo stanje glede remonta strojev.

Največji problem centralnih obratov je vprašanje dodelitve stalnih obratnih sredstev. Zaradi težavnega finančnega stanja slabo plačujejo račune, kar povzroča zastoj v nabavni službi, s tem pa trpi njihova proizvodnja.

■ **Zalog — Ljubljana okolica** — Gradnja ceste dobro napreduje in bo v kratkem gotova. Tudi dela na tovarni celuloze zadovoljivo napredujejo. Investitor je z delom, tempom in kvaliteto zelo zadovoljen.

■ **Kranj** — Na mostu čez Kokro so zabetonirali že tudi drugi lok mostu. Primanjkuje še vedno kvalificiranih zidarjev.

■ **Jesenice** — Na zadnji seji upravnega odbora so med drugim razpravljali o ukinitvi pavšalnega dodatka po 8. členu pravilnika o potnih stroških. Smatrajo, da ta sklep ni bil dovolj preštudiran. Za organizatorje proizvodnje je treba najti način spodbudnejšega nagrajevanja. Dela na vseh sektorjih napredujejo s pospešenim tempom.

■ **Ravne** — Finančna situacija na gradbišču je še vedno neugodna. Neplačane situacije se še vedno nanašajo na družbeni standard. Obseg del bodo morali še skrčiti. Sprejeli so razpis za gradnjo osemletke na Prevaljah.

Občni zbor sindikalnega odbora

(Nadaljevanje s 2. strani)

prepozno. Doseglj smo velike uspehe, to priča o pripravljenosti delavcev, da se še nadalje trudijo in gospodarno proizvajajo. Zato dajmo delavcem v roke, kar jim gre! Zavedati pa se morajo, da jim slabega dela in gospodarjenja ne bo nihče plačeval. Če bodo tako delali, naj pa »zmrznejo« in ni smiselno, da jih podpiramo.

Bodoči sindikalni odbor se mora zavedati velike odgovornosti, ki jo prevzema nase pred kolektivom in pred družbo. Zdaj je treba pri decentralizaciji preiti od besed k dejanjem. Sindikalni odbor in centralni delavski svet naj se teh stvari temeljito lotita. Pripominjam pa, da je demagogija govoriti, da se bo zaradi decentralizacije Gradis razbil. Nasprotno. Še trdnejše bodo vezi med edinicami in posameznimi kolektivi, če bodo računi čisti in bo vsak vedel, da toliko dobi, kolikor ustvari.

Franc Župančič, Celje, je dejal, da imajo pri njih približno iste probleme kot drugod v Gradisu in med drugim povedal, da so tudi pri njih delo sindikata prenesli na pododbore.

Lazar, CO, Ljubljana: Zakaj ne bi imeli CO svoj samski dom?

Zdaj, ko smo prešli na ekonomsko plačevanje stanovanj, je nastal velik problem. Stanovanja so doslej dobili tisti, ki smo jih najnujneje potrebovali. Tisti, ki imajo nižje osebne dohodke, pa bodo v novih pogojih težko prišli do stanovanja. V naših zgradbah pa imamo ljudi, ki že zdavnaj niso več v službi pri nas in bi jim morali stanovanje odpovedati, kar po zakonu lahko storimo.

Razen tega je še drug problem. V samskem domu v Mislejevi ulici najemnine niso enotne. Nekateri plačujejo nižje najemnine, češ, ker nimajo terenskega dodatka. Potlej so sklenili, da se v vsako sobo namesti še po ena postelja, čeprav sobe niso tako grajene, niti ni omar dovolj. Ta sklep delavskega sveta ni smotrn, da ne rečem, da ni človeški.

Menim pa, da je iz Centralnih obratov v vseh naših domovih toliko delavcev, da bi jih bilo dovolj za en samski dom. Zato predlagam, da se preselimo in da dobe Centralni obrati svoj samski dom, ker bi bilo to koristno tudi zaradi dela, saj moramo dostikrat tudi ponoči klicati ljudi, da popravijo kakšen stroj. Upam pa se trditi, da smo v Centralnih obratih vsa ta leta prispevali toliko, da bi lahko zgradili najmanj en samski dom, če ne celo več in imamo nanj tudi moralno pravico.

Ing. Tone Pogačnik, šef gradbišča Zalog: Ne poznam človeka, ki bi obogatel, v majhnem podjetju pa so vsi upravljavci.

Najprej se je dotaknil terenskega dodatka in prevoznine ter meni, da tega ne bi smeli ločevati. Tovariš Martinšek mi je vzel besedo iz ust, je dejal, ko je govoril o poročilu sindikalnega odbora za današnjo konferenco. Pridružujem se njegovemu mnenju, naj tisti, ki je poročilo pisal, konkretno pove, na koga je mislil, ko je govoril o birokratizmu, in o drugih nezdravih pojavih v Gradisu. O decentralizaciji že veliko govorimo, toda ne poznam človeka, ki bi obogatel v majhnem podjetju, čeprav so tam vsi upravljavci. Zato ne moremo kar v nedogled nekaj govoriti. Sem za to, da ljudje upravljajo, toda to ne sme iti predaleč. Ima mešalec, pa ga ne da, kot da je njegov.

Ing. Jože Uršič, tehnični direktor podjetja: Ni recepta za oblikovanje ekonomskih enot v gradbeništvu.

Diskusija je opozorila na problem glede terenskih dodatkov, pavšalov itd., ker bi bili nekateri s tem prizadeti. Nekaj ljudi se pritožuje, ker je izgubilo nekaj denarja. Toda pri našem podjetju so ljudje, ki so izgubili po 20, 30, 40 tisoč dinarjev na mesec, pa se ne oglašajo. Postavljam, da se mora z vso resnostjo rešiti problem nagrajevanja organizatorjev proizvodnje, saj so oni steber podjetja.

Dalje glede finančne situacije podjetja. Ta ni težka samo zaradi tega, ker smo morda sklepali pogodbe s »šibkimi« investitorji. Mimogrede še to, da sklepamo pogodbe vedno v soglasju z edinicami in se glede tega ne morejo pritoževati. Toda takrat, ko smo sklepali pogodbe, so se n. pr. skladi za stanovanjsko izgradnjo kopali v denarju. Težko je sedaj reči, kdo je kriv, da ni denarja.

Še glede poročila. Nekaj stvari je napisanih brez repa in glave ter menim, da je treba konkretno govoriti in kritizirati, ne pa na pamet in splošno.

V poročilu je zapisan recept glede decentralizacije. Trdim, da so pri Gradisu marsikatere stvari daleč bolj decentralizirane kot pa je to zapisano v pravilnikih. Če smo se odločili, naj osebne dohodke dele edinice, naj se takoj lotijo sestavljanja pravilnikov.

In še glede ekonomskih enot. Kakšna naj bo ekonomska enota v gradbeništvu? To ni tako enostavno, recepta pa ni, organizacijske enote pa so že dobile svojo samostojnost.

Letos smo predvideli, da moramo ustvariti 12 milijard dinarjev realizacije. Ugotoviti moram, da smo plan ta mesec močno prekoračili, in to za več kot 20 % in tudi produktivnost je močno narasla. Torej ne moremo govoriti, da delavci počasi delajo, ker se boje, da ne bo dela. Res pa je tudi, da tehnični kadri na svojem strokovnem področju dokaj malo delajo, da jih bašejo administrativni opravki itd. Misliti bomo morali, da bomo v obračunski službi dobili kadre, ki to obvladajo.

Jože Čanadi iz Kopra je apeliral na to, da bi tudi v Kopru gradili stanovanja, ker vedno govore, da to gradbišče nima perspektive, delamo pa kar naprej in je že osem let tega, kar obstojamo.

Mladinec iz Ljubljane pa je predlagal, naj bi tudi mladinske organizacije dobile od podjetja dotacijo po istem ključu kot jo dobi sindikat.

Bogo Pečan je predlagal, naj bi konferenca sklenila, da pošljejo poziv investitorjem, naj izpolnjujejo svoje obveznosti ter da bodo morali oni prevzeti nase vso materialno in moralno odgovornost za posledice, ki nastajajo zaradi zadrževanja plačil. Konferenca je nato izvolila komisijo, v kateri so ing. Jože Uršič, Drago Mandeljc in Lojze Cepuš, ki naj pripravi ta poziv.

Ob koncu je tovariš Martinšek govoril o obratnih sredstvih centralnih obratov, Janez Škofic pa o higiensko tehnični varnosti pri delu.

Občni zbor je nato razrešil stari odbor, izvolil plenum, ki se je takoj po konferenci sestal ter izvolil predsestvo.

V. J.

Član republiškega sveta tov. ing. Tribušon, predsednik Republiškega odbora gradbenih delavcev tov. Pečan, predsednik sindikalnega odbora podjetja tov. Janez Zupan, glavni direktor tov. ing. Keržan in tehnični direktor tov. ing. Jože Uršič v razgovoru o problemih decentralizacije podjetja

Sklepi I. seje upravnega odbora podjetja

Glede na težko finančno stanje, v katerem se podjetje nahaja, zavzema upravni odbor naslednje ukrepe in sklepe:

1. Delovna sila:

Načelno se ustavi vsak nadaljnji priliv delovne sile. Do konca meseca julija se po edinicah vskladi plan odvečne delovne sile (ca. 10 %). Prvenstveno naj se izvršijo premestitve na tiste edinice, ki so z delovno silo pod planom.

Reducirajo se vse nadure pri delavcih in uslužbencih (razen v času kompanjskega dela). V nujnih primerih naj se uvedeta dve izmeni. Posebno pažnjo naj se posveti izkoriščanju strojev.

Uprava podjetja bo po tehnični in komercialni liniji skupno s šefom edinice preveri finančno stanje investitorjev ter s tem v zvezi ugotovi, na katerih objektih se bo delo ustavilo, oziroma podaljšal rok dovršitve.

2. Material in zaloge:

Omejiti je vse nove nabave, zlasti nabavo drobnega materiala. S tem v zvezi je potrebna centralizacija nabave na centrali podjetja, ki bo imela pregled nad vso dobavo in zalogo materiala. Centralna nabavna služba bo predisponirala materiale predvsem iz zalog edinic ter se tozadevno določajo obvezni 10-dnevni sestanki vseh nabavnih referentov. Nujno se morajo znižati zaloge materiala do 300 milijonov dinarjev. Edinice naj forsirajo uvedbo jeklenih podpornih konstrukcij in cevnih odrov na vseh sektorjih dela. Samostojna nabava lesa od strani edinice odpade.

3. Obrtniška dela:

Pri izplačilu situacij in računov se bodo priznavala le izvršena dela. V fakturah je nujno fiksirati rok plačila. Ukine se vsaka prodaja materiala obrtnikom.

4. Lastne investicije:

Nujno je vskladiti gradnjo lastnih investicij v okviru razpoložljivih finančnih sredstev.

5. Izterjava dolžnikov:

Izterjava konta 120 — dolžnikov mora biti na tekočem, če je potreba, naj se ojači izterjevalna služba. Ukine se vsako kreditiranje materiala.

Za neizvajanje gornjih sklepov in ukrepov bo izvajal upravni odbor disciplinske sankcije.

6. UO odobri na podlagi 2. in 6. člena Pravilnika o uporabi privatnih osebnih vozil v službene namene spodaj navedenim uslužbencem sledečo kilometrino:

Dobnik Leo, sektor. tehnik	1.200 km
Gabrijelčič Bernard, šef gradb. Koper	800 km
Pečlin Vojteh, kom. šef UCO Ljubljana	800 km
Šurk Milan, sekretar podjetja	800 km
Ravnikar Iko, komerc. direktor se poviša na	1.400 km
Janžekovič Lado, komercialni šef Mrb.	1.000 km
Keršin Ivan, komercialni šef Celje	1.000 km
Kirn Ivan, upravnik počitniškega doma	1.500 km

7. Pritožba na odpoved tov. Šernig Ivica se zavrne.

8. Pritožba tov. Štibilj Jožeta na tarifno postavko se odstopi tarifni komisiji.

9. Pritožba tov. Terglav Branka na tarifno postavko se odstopi tarifni komisiji.

10. Prošnja tov. Štuhec Stanka za uveljavitev dodatka na stalnost se odobri.

11. Pritožba tov. Naradja se odstopa tarifni komisiji. Edinica naj poda svojo izjavo.

12. Pritožba tov. Korošec Gabrijele na tarifno postavko se zavrne, ker so to le akontacije, ki so fiksirane.

13. Tov. Bedrač Jakobu se odobri izplačilo ločitvenega dodatka.

14. Glede pritožbe Cuklin Štefana na izplačilo dohodka EE naj da gradbeno vodstvo Celje svojo izjavo.

15. Prošnja dijakov IV. letnika Učiteljišča v Ljubljani za pomoč pri izvedbi ekskurzije se zavrne, ker podjetje nima sredstev.

16. Prošnja časopisnega podjetja »Pavliha« za oglas se zavrne, ker podjetje nima sredstev.

17. Na predlog sekretariata podjetja je upravni odbor razdelil športnim društvom podjetja dotacije v sledečih zneskih:

Kegljaški klub Maribor	200.000 din
Športna sekcija Celje	200.000 din
Športno društvo Škofja Loka	50.000 din
Športna sekcija CO Maribor	60.000 din
Športna sekcija Kranj	90.000 din
Športna sekcija Jesenice	190.000 din
Strelska družina »Zorko« CO Maribor	80.000 din
Športno društvo Ravne	70.000 din
Nogometni aktiv Ljubljana	90.000 din
Športna sekcija OGP Ljubljana	20.000 din
Športno društvo »Kovinar« Ljubljana	80.000 din
Športno društvo »Gradis« kegljači	750.000 din
Strel. družina gradb. vod. Ljubljana	60.000 din
Športna sekcija Koper	60.000 din
Skupaj	2,000.000 din

18. Upravni odbor potrdi razpis prostih mest za štipendiste.

Načelno se sklene, da se prvenstveno štipendira prosilce zaposlenih v našem podjetju in to tiste, ki so že v zadnjih semestrih učenja.

19. Prošnja gradbišča Jesenice, da prispevajo k organizaciji proslave »20-letnice vstaje«, se zavrne, ker podjetje nima sredstev, pač pa gradbišče k tej organizaciji lahko prispeva v obliki prostovoljnega dela.

Člani kolektiva Gradbenega vodstva Maribor se tokrat predstavljajo kot krvodajalci

Odgovor do 10. avgusta

V sredo 26. julija je šla delegacija kolektiva ljubljanskega gradbenega vodstva na Zavod za stanovanjsko izgradnjo. Delegacijo so sestavljali: predsednik sindikalne podružnice Ivan Žorž, predsednik delavskega sveta Jože Kapelj, predsednik upravnega odbora Marko Kadunc ter stavbovodje Zorko, Kalin in Stare. Delegacija se je napotila k investitorju, ki največ dolguje ljubljanskemu gradbenemu vodstvu in je bil obisk v zvezi s sklepom občnega zbora sindikalnega odbora podjetja, naj kolektivi sami pošljejo delegacije k neredno plačujočim investitorjem.

Kaj so opravili?

Delegacija je predočila direktorju Zavoda položaj podjetja, ker zmanjkuje denarja za plačilo kooperantov in da je položaj že tak, da je v nevarnosti izplačilo rednih zaslužkov. Zavod za stanovanjsko izgradnjo pa dolguje ob koncu junija že 217 milijonov dinarjev. Delegacija je pozvala predstavnika Zavoda, naj pove, kako je z denarjem, ali ga imajo ali ga bodo kmalu dobili in plačali situacije, ali pa naj povedo, na kateri izmed stavb naj ustavijo delo, če denarja ne bo.

Predstavnik zavoda je jasno povedal, da se položaj glede sredstev ne bo bistveno popravil tudi v prihodnje, glede tega, kje bi lahko ustavili delo, pa je dejal, da bo dal Zavod odgovor do 10. avgusta.

Novo izvoljeni člani PLENUMA SINDIKATA PODJETJA »GRADIS«

Na zadnji skupščini sindikata podjetja »Gradis« so bili izvoljeni naslednji člani našega kolektiva:

1. **Ivan Žorž**, zidar — Gradbeno vodstvo Ljubljana
2. **Martin Kolar**, strojnik — Gradbeno vodstvo Ljubljana
3. **Francka Galičič**, uslužbenka — Gradbeno vodstvo Ljubljana
4. **Franc Župančič**, gradbeni tehnik — Gradbeno vodstvo Celje
5. **Ciril Čokan**, zidar — Gradbeno vodstvo Celje
6. **Kati Volavšek**, uslužbenka — Gradbeno vodstvo Celje
7. **Vinko Vait**, delovodja — Gradbeno vodstvo Maribor
8. **Franc Greifoner**, delovodja — Gradbeno vodstvo Maribor
9. **Leopold Raušl**, zidar — Gradbeno vodstvo Maribor
10. **Jože Korun**, ključavničar — CO Ljubljana
11. **Karel Lazar**, ključavničar — CO Ljubljana
12. **Janez Zupan**, strojni referent — CO Ljubljana
13. **Ljubo Kuret**, zidar — Zalog
14. **Vlado Čelik**, miner — Jesenice
15. **ing. Branko Pirih** — Zalog
16. **Lojze Cepuš**, uslužbenec — Centrala
17. **Darinka Keber**, uslužbenka — Koper
18. **Viljem Zrim**, železokrivec — Jesenice
19. **Jože Čanadi**, uslužbenec — Koper
20. **Boško Pivčevič**, uslužbenec — Kranj
21. **Franc Kmetec**, miner — Kranj
22. **Milan Majžir**, zidar — Ravne
23. **Stane Uhan**, gradbeni tehnik — Ravne
24. **Erik Kranjc**, strugar — CO Maribor
25. **Zdenko Roš**, ključavničar —
26. **Svetozar Trifunovič**, betoner — OGP Ljubljana
27. **Martin Pižent**, uslužbenec — OGP Ljubljana
28. **Jože Tavčar**, mizar — Škofja Loka
30. **ing. Boris Vede**, uslužbenec — Projektivni biro
31. **Dora Klemenčič**, uslužbenka — Centrala

NADZORNI ODBOR

1. **Drago Mandeljc**, gradbeni tehnik — Gradbeno vodstvo Ljubljana
2. **Janez Škofic**, varnostni tehnik — Centrala Ljubljana
3. **Vinko Jerman**, Centralni obrati Ljubljana

Kri rešuje življenja

Tega se v polni meri zaveda precejšen del članov delovnega kolektiva Gradbena vodstva Maribor, zato so se tudi vključili v vrste prostovoljnih darovalcev krvi.

Dne 6. junija so naši delavci, darovalci krvi, proslavili svoj dan v počitniškem domu na Pohorju. Proslavo je otvoril predsednik odbora in član občinske komisije za prostovoljno krvodajalstvo tov. Ivan Gajšt in med drugim dejal:

S ponosom ugotavljamo, da smo tudi mi kot prostovoljni darovalci krvi ali kot aktivisti prispevali svoj delež v tej veliki človekoljubni akciji. Kri ni zdravilo, ki bi ga lahko dobili kadarkoli na recept ali v lekarni, vendar je odločujoč činitelj pri reševanju življenja. Prav zaradi tega je zelo važno, ali bo dovolj krvi, da bomo lahko rešili tiste, teoretično že izgubljene, pri drugih pa skrajšali dobo bolovanja in jih tako čimprej vrnili domu in produkciji.

Statistika kaže, da prihaja največ ponesrečencev in porodnic pa tudi ostalih bolnikov, ki jim je kri neobhodno potrebna za rešitev dragocenega življenja, prav iz podjetij. Zato se tudi mi aktivno vključujemo v to požrtvovalno, človekoljubno akcijo s tem, da pomagamo v najtežjih trenutkih svojemu sodelavcu, svojemu prijatelju, človek — človeku.

Dokažimo posameznikom, ki namerno ali pa iz popolne nepoučenosti pa tudi samovolje zavirajo darovalcem odhod k oddaji krvi, da smo na višji stopnji kulture kot oni sami. Ne želimo, da bi takemu »kontrapropagatorju« življenje viselo samo še na nitki in ne bi bilo več odvisno od zdravnikovih veščin in učinkovanja zdravil, ampak le še od dobrega neznanega darovalca krvi, ki mu lahko še edini reši življenje.

Z zadovoljstvom moramo priznati, da v našem podjetju ni bilo »kontrapropagatorjev«, niti ni bilo čutiti kakšnega zaviranja v tej akciji. Kljub temu pa vidimo danes, da je število te armade le premajhno glede na število zaposlenih pri nas. Delna krivda je v tem, da te akcije niso bile dovolj organizirane, temveč je slonelo vse le na eni osebi. Kljub pomanjkljivi propagandi pa vidimo, da je še danes v našem podjetju 440 članov kolektiva, ki je prostovoljno oddalo kri.

Ob koncu je tov. Gajšt izrekel posebno priznanje tov. Aleksandru Gašperju, ki je oddal kri že 21-krat.

Ivan

Tečaj je zaključen - toda

Tečaj za polkvalificirane zidarje, ki ga je organiziral Center za izobraževanje v prejšnjem mesecu na gradbišču v Kranju, smo z uspehom zaključili. Od 34 prijavljenih si je pridobilo polkvalifikacijo 24, čeprav so bili kriteriji za ocenjevanje sorazmerno strogi. Priznati moramo, da so bili tečajniki pridni, saj so poleg rednega študija med tečajem napravili 8.688 m² grobega ometa, vzidali in pričvrstili 305 vratnih okvirov, zazidali 740 m² predelanih sten, napravili 3020 m² cementnega obrizga v kletnih prostorih, vzidali 120 m² dimniških vratic itd. Skupno so opravili 6.942 ur praktičnega dela. Tečajnike je praktično poučeval instruktor tov. Franc Rakef.

Posamezniki so izdelali takole: z odličnim uspehom Vinko Zvonarek, s pravdobrim uspehom Martin Petek iz Maribora, Anton Rojs iz Maribora, Anton Vnuk iz Celja, ostali udeleženci tečaja pa z dobrim in zadostnim uspehom. Dobro sta se tudi izkazala Tone in Jože Hudžek iz Zaloga.

Tečaj je sicer zaključen, diplome na papirju, toda to je še premalo. Absolventom tečaja pa priporočamo, da se še sami naprej izpopolnjujejo, kajti le tako bodo teoretično znanje uspešno koristili s praktičnim delom.

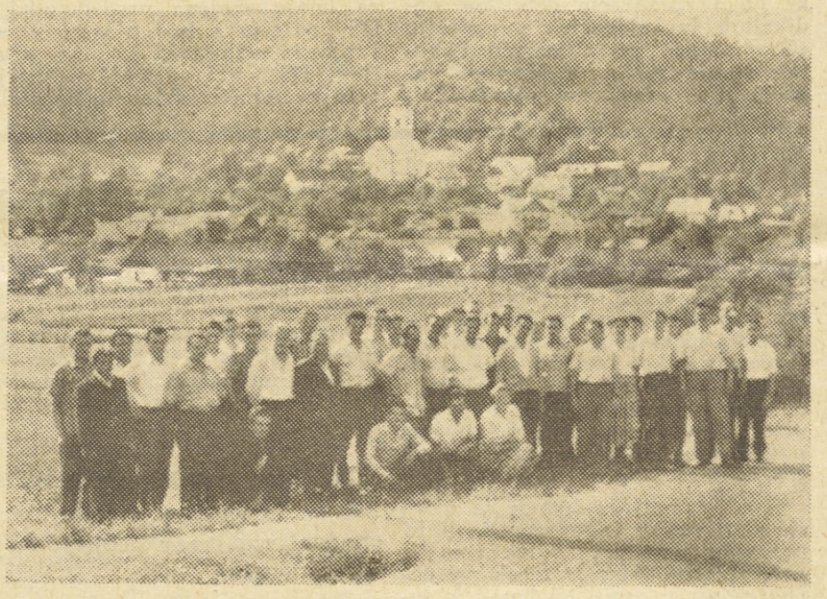

Dvajseto obletnico so naši šoferji praznovali v Polhovem Gradcu

ŠOFERJEM NA POT

Vsako leto 13. julija praznujejo šoferji svoj praznik. Čeprav dva dni pozneje, se je v soboto zbralo na dvorišču Centralnih obratov 42 šoferjev in se odpeljalo v Polhov Gradec.

Letošnje praznovanje je še bolj pomembno, saj proslavljamo 20. obletnico vstaje, ko so 13. julija 1943 prvič stopile v akcijo prve partizanske mobilne enote, ki so sodelovale pri zavzetju Žužemberka. To je bil prvi velik uspeh — to je veliki praznik naših šoferjev.

Pri izpolnitvi planskih nalog našega podjetja so tudi šoferji doprinesli velik delež. Tako so v lanskem letu prevozili 1.307.945 km, s tovorom 677.743 km ali 3,404.621 ton/km. V prvem polletju letošnjega leta pa 701.120 km (to je skoraj 20-krat okrog Zemlje), s tovorom 367.029 km ali skupno 1.931.164 ton/km. Te številke nam povedo in prikazujejo, da je tudi prispevek naših šoferjev ogromen.

Največ kilometrov v lanskem letu je napravil šofer tov. Alojz ZALOŽNIK z avtomobilom FAP S-10333, saj je prevozil kar 60.764 km.

Najstarejši šofer pri podjetju pa je tov. VINKO IRMAN, ki že od leta 1945 dan za dnem prevaža za podjetje.

Šef avtoparka tov. ALBIN KOPAC pravi, da je s šoferji zelo zadovoljen. Pokazali so veliko volje in vložili ogromno truda za čimboljše uspehe. Avtopark ima svojo ekonomsko enoto. V lanskem letu so ustvarili 214.191.000 din realizacije prvih treh mesecih letošnjega leta so bili pasivni, sedaj pa se stanje vidno izboljšuje.

Upravnik Centralnih obratov tov. Anton Martinšek se je ob zaključku majhne proslave v Polhovem Gradcu šoferjem zahvalil za njihovo požrtvovalno delo in čestital k njihovim uspehom ter med drugim dejal, da so s povečano mehanizacijo postavljene pred šoferje mnogo večje in odgovornejše naloge, kajti vedno več je potrebno previdnosti. Prepričan pa je, da bodo Gradisovi šoferji kot doslej tudi v bodoče častno izvrševali vse postavljene naloge.

Vsem šoferjem srečno vožnjo!

L. C.

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — — Izhaja mesečno.

Bisera ob JADRANU

Bežna skica iz „Gradisovih" počitniških domov v Poreču in Ankaranu ● Na splošno so dopustniki v obeh domovih zelo zadovoljni in se dobro počutijo

Ko sem zjutraj odrinil iz Pirana na pot, se je sonce začelo skrivati za oblaki, morje pa je bilo rahlo valovito. Čez dobro uro, ko sem pristal v Poreču, je še povlekel oster piš, streho mojega »fička« pa so zmočile prve kaplje. No, ravno pravi dan sem si izbral za obisk Gradisovega doma, sem si mislil, ko sem zaklepal avto, s kopanjem itak danes ne bo nič.

»Oho, že spet pri nas,« mi je čez nekaj minut segel v roko inženir Rudi Cerkovnik. »Kar prav je, da ste prišli, boste vsaj videli, kakšen je dom danes.«

Za hip sem se v mislih preselil v lansko leto. Ravno ob tem času sem tedaj obiskal prvo skupino prostovoljcev, ki je šla gradit — pravzaprav obnavljat — staro, na pol porušeno, bombardirano karabinjersko vojašnico. V duhu spet vidim same ruševine, črno, od ognja in bomb ožgano zidovje trinadstropne stavbe, brez strehe, brez oken in vrat. In na dvorišču ležijo kupi kamenja. Sredi njih pa se mogočno bohotijo koprive in najrazličnejši plevel. Skratka — »idealno« pogorišče, ki se ga 15 let po vojni ni nihče dotaknil, da bi mu odvzel pošastno podobo, kakršno je tej okolici zarisala vojna.

Zdaj, po pičlem letu dni, je tu počitniški dom. Inženir Cerkovnik in komercialni direktor Iko Ravnikar mi povesta, da so se 15. maja že vselili prvi dopustniki, Gradisovi delavci in nameščenci iz vseh krajev — Maribora, Celja, Jesenic, Ljubljane in drugod. Zdaj je ta počitniški dom namenjen delavcem, da si v njem oddahnejo, odpočijejo, navžijejo sonca, morja in morskega zraka.

Toda — beseda dom se mi zdi kar preskromna. Pravzaprav je to že pravi hotel. Vse se blešči, povsod vzorna snaga. Občudujem prostrano jedilnico, svetle sobe z novim pohištvom, vzidanimi omarami in umivalniki, kopalnice, prhe, hladilnike, pralne stroje in kaj vem kaj še. Seveda ne manjka televizije, radijskega sprejemnika in gramofona. Skratka, tudi najbolj razvajen inozemski turist se v tem domu ne bi mogel pritoževati zastran udobja.

»Nič se ne čudim, da so tu dopustniki zadovoljni,« sem se obrnil k upravniku doma tov. Baumanu, ko sva zavila čez vrt.

Pomol je danes prazen. Seveda morje je pošteno valovito. Razen tega je danes ravno tisti dan, ko so nekateri dopustniki že odšli domov, novi pa še niso prišli. Inženir mi razlaga, da je ta košček doma pravcati eldorado vseh otrok. Trije sandolini in en čoln — to je vsa flota doma — so od jutra do večera v prometu. Najmanjši, tisti, ki plavajo kot kamen, uživajo v plitvem bazenčku. Ostalim je na voljo toplo morje, čisto kot kristal, v vročih dneh vabljiv kot magnet. Seveda je samo ob sebi razumljivo, da je na pomolu dovolj ležalnikov in prha s sladko vodo.

»Starši se tu res odpočijejo,« mi razlagajo dalje. »Otroci so po ves dan zaposleni s svojimi igrami, nikomur pa se tu ne more nič zgoditi.«

»In verjetno se odpočijejo tudi otroci,« pripomnimo, »ko se lahko za nekaj dni izmuznejo preveč skrbnim mamicam in očetom.«

Dež se spet močneje vlije in naju prisili, da zavijeva znova na teraso, ki je pokriti s streho iz plastične mase. Ob skodelici turške kave razlaga inženir, ki je izdelal projekt tega doma, kaj bo treba v prihodnosti še izboljšati. Podaljšati bo treba pomol, otroci bodo dobili še igrišče. Zlasti pa bo treba zasaditi več zelenja, trave, rož in raznih ovijalk. Potem bo vrt, ki se razprostira med morjem in domom, še vse bolj vabljiv.

Tovariš Ravnikar mi pomoli knjigo vtisov. »Kar tu poglejte, kaj ljudje pišejo,« mi pravi, ko sem hotel vedeti, kako se počutijo dopustniki v novem počitniškem domu.

Že bežen pogled med prve vrstice me prepriča, da bi to knjigo vtisov moral pravzaprav imenovati — knjiga pohval.

»... Z zadovoljstvom ugotavljam, da je naš dom res udoben. Zelo dobro sem se počutil v tem okolju...« piše med drugim tovariš Vili Breznik.

»... Prijetno smo presenečeni nad krasno ureditvijo doma in odlično postrežbo...« so nekje zapisali Jeseničani.

»... Vsem dopustnikom želim enako prijetne počitnice...« je zapisal inženir Arnež. Seveda ni pozabil pohvaliti Katice in Ivanke, vsega zaposlenega osebja in hladne pijače, s katero so si gasili žejo celo na plaži.

»... Bili smo najbolj zadovoljni z dobro hrano...« so med drugim zapisali Čadovi. Takih in podobnih laskavih ocen je v knjigi še dolga vrsta.

Pač, nekdo pa se je vendarle rahlo pritožil. Nad »strogim« hišnim redom, ki veleva, da mora ob desetih zvečer v domu potihniti ves hrup.

»Tudi za tiste, ki bi radi nekoliko poveseljačili tja v nočne ure, bo kmalu urejeno,« je razložil inženir Cerkovnik. Peljal me je v kletne prostore, kjer so že vidni obrisi bodočega bara. »Tu celo hrup najbolj glasnih razgrajačev ne bo prodrl do gostov, ki že počivajo. Dovolj so debele stene,« se je nasmehnil inženir.

Pred odhodom še skok v kuhinjo. Tudi tu je vse sodobno urejeno tako kot v ostalih prostorih. Kuharica pripravlja kulinarične dobrote na električnem in plinskem štedilniku. V kleti je namreč dovolj velika jeklenka, polna butana. Po ceveh je plin napeljan v kuhinjo do štedilnika. Ob stenah je polno omar, miz in pomivalnih korit. Inženir razlaga, da je tudi tu vse smotrno urejeno — skratka, tekoči trak.

Iz električne pečice zapeljivo diši. Vprašam kuharico, kaj bo danes dobrega.

»Juha, dušen riž, svinjska pečenka, solata...« našteva naša mimi.

V jedilnici obkolijo upravnika otroci. Prišli so s prošnjo: radi bi poslušali gramofon. Popevke iz Opatije. Prošnje ni mogoče odkloniti.

Pogledam na uro. Precej časa sem že tu. In nekaj se svetlika na obzorju. Morda bo res, kar je povedal inženir: da ima Poreč najmanj deževnih dni v Istri. Zelo verjetno se bomo popoldne še krepko kopali in sončili. Poslovim se od prijetnega okolja.

»Na svidenje! In obilo sonca vam želim v prihodnjih dneh!«

*

Ankaran, 18 julija

Sonce, vroče sonce. Ura je pol devetih. Morje je mirno kot olje. Pod menoj leži kot na dlani ves koprski zaliv. Tam na oni strani se odražajo stavbe Kopra in Izole, čisto zadaj vidim Piran z značilnim cerkvenim zvonikom.

Zavijem s ceste proti morju. V cipresah, oljkah in drugem drevju se oglašajo škržati. Na verandi pred jedilnico, ki je vsa zavita v zelenje, je še precej gostov. Na počitnicah se pač nikomur ne mudi. Zdaj je čas, da se človek spočije in naspi. Dva mlada fanta sta si po zajtrku privoščila partijo namiznega tenisa. Balinišče, kegljišče in odbojkarsko igrišče pa samevajo. Čeprav je še zgodaj, sonce že preveč greje, da bi se komu zljubilo skakati in tekati.

»Kako so ljudje zadovoljni,« sprašujem upravnika tovariša Staneta Kirna.

»Pritožb ni, zato mislim, da je vse v redu,« se mi nasmehne v odgovor.

»So s hrano zadovoljni?«

»Ne vemo. No, včasih pride sicer do manjših nesporazumov. Saj veste, okusi so različni. Na primer za ribe,« razlaga upravnik. »Nekateri si na morju zelo želijo rib, drugi spet ne. Ko smo zadnjič pripravili za kosilo ribe, smo seveda nekaterim zelo ustregli, nekaterim pa ne. Zdaj smo naredili tako, da sta volk sit in koza cela: tisti, ki imajo radi ribe, dobijo ribe, tisti, ki jih ne marajo, pa kaj drugega.«

Resen problem pa je tu voda, razlaga tovariš Kirn. Sicer pa je to splošen koprski problem. Skoraj trikrat na teden popoldne nimajo vode.

To pa je pravzaprav edina pomanjkljivost, ki tare dopustnike in sploh počitniški dom v Ankaranu. Sicer je pa ta okolica skorajda lepša kot v Poreču. Ves dom leži sredi zelenja, med drevjem, travniki in rožami. Rad verjamem da je tu idealno bivališče za tiste, ki si žele miru, miru in spet miru. Dom je pravzaprav čisto odrezan od sveta. Do Kopra moraš imeti vsaj motor ali avto. Peš je predaleč. Poreč ima hotele in mestni živ-žav v neposredni bližini.

Takoj po prihodu v Ankaran se skliče sestanek novodošlih. Tudi tu mora vladati red in disciplina

Prelepi so izleti v Poreču v bližnjo in daljno okolico

Čeprav nas je malo, boste vedno dobro postreženi, pravijo člani uslužbenci počitniškega doma v Ankaranu

Še en pozdrav in nasvidenje drugo leto. Upravnik tov. Stanko Kirn se pred odhodom poslovi od vsakega

Lepo je na obalah sinjega Jadrana...

»In koliko imate tu dopustnikov?«

»Nekaj več kot v Poreču. Zdaj jih je točno 105,« razlaga tovariš Kirn. »Vrh tega imamo pod šotori še 50 učencev osemletke iz Dolnje Bistrice pri Murski Soboti. Nad to šolo je »Gradis« še pred leti prevzel patronat in vsako leto preživi 14 dni v našem domu okrog 50 učencev te šole.«

Spet pogledam na morje. Mirno gladino so zdaj razbrzdali prvi trije kopalci. Dva se držita bližine obrežja, tretji pa je zaplaval daleč od kopna. Ob pomolu je že precej otrok. Seveda, tu je njihov svet: mivka, tobogan, skakalni stolp z desko, sandolini, čolni... Odrasli se počasi odpravljajo med zelenjem po stopnicah proti morju. Potem pridejo na vrsto vsakdanja opravila: mazanje z najrazličnejšimi kremami in olji proti opeklinam, potem pa se leno iztegnemo na ležalniku in predamo vročim sončnim žarkom. Toliko časa, dokler pripeka ne postane prehuda in nas začne koža skeleti. Potem pa — hajd v morje! Ko se shladiš, spet pod mrzlo prho, nato pa ali v zavetje velikih senčnikov ali pa ponovno na ležalnik. Odvisno je od tega kakšno barvo ima koža ali pa kakšne so želje dopustnikov.

Poslovim se od tovariša Kirna ki ima ves dan dovolj opravkov. Motor zabrni, avto se požene po gladkem asfaltu proti Kopru. Sonce pa pripeka. Vztrajno, neusmiljeno. Toda nič zato, naj kar pripeka. Za tiste, ki zadovoljni uživajo svoj dopust ob morju v Poreču in Ankaranu. V teh dveh biserih ob Jadranu, ga ni nikoli dovolj.

I. P.

Ne decentralizacija, ampak anarhija!

V zadnjem času se precej govori in piše o decentralizaciji. Eni si jo tolmačijo tako, drugi zopet drugače. Kogarkoli pa vprašaš — kako se bo to izvedlo konkretno v našem podjetju —, ne more dati zadovoljivega odgovora.

Pa poglejmo dva primera iz naših edinic!

Stari »Gradisovci« dobro poznajo organizacijo podjetja in so tudi na tekočem s spremembami. Tokrat pa kaže, da jih je malo zaneslo, ali pa so v decentralizaciji bolj na tekočem, kakor...?

Bilo je v minulem juliju. Šef edinice je imel 500 kg žabo. Večkrat je bil obveščen, naj jo pošlje na določeno gradbišče, čim bo skončal delo. Žabe ni bilo in ni bilo. Končno pa se je izvedelo, da je obiskal šefa gradbišča, ki je še vedno posredoval žabo, šef tretjega gradbišča in jo enostavno odpeljal.

Vsi vemo, da nam teh strojev primanjkuje in je iz dneva v dan za njih prava borba. Vemo pa tudi, da je v podjetju oddelek, ki vrši predispozicijo strojev in vodi točno evidenco o premiku. Da se ne bi prehitro izvedelo, je še strojni referent malo zamudil s pošiljko strojnega in odpremnega lista.

Vse je še nekako v redu — tudi »krvava« še ni, ker je tehnični pomočnik šefa edinice, ki pričakuje žabo, na dopustu. A ko se vrne? Če drugi ne, ga bo sigurno slišal v oddelku mehanizacije tisti, mimo katerega je brez vednosti skočila žaba iz Jesenic v Koper. Pa kaj bi dalje pisaril? Saj bo do tedaj, ko boste prebirali te vrstice, že vse dobro in pozabljeno.

Poglejmo še drugi primer! Zazvoni telefon s sektorja gradbenega vodstva Ljubljana. Pomožni delovodja sprašuje, kdo je dolžan po končanem delu očistiti kompresor, zračne cevi in kladiva? Iz vljudnega zahvaljevanja sem sklepal, da je s pojasnilom zadovoljen. Čez nekaj časa me v isti zadevi sprašuje delovodja istega sektorja. Ker se ni predstavil, sem bil mnenja, da je začetnik pri podjetju, ki še ne pozna naše notranje organizacije. Tudi njemu sem hotel dati pojasnilo. Ker pa me je stalno prekinjal in vsiljeval svoje misli, kajti tako bi bilo trenutno zanj najboljše, nisva prišla do zaključka.

Ne bi hotel na tem mestu popisati vsega, kar je imenovani izjavil. Ker pa se vrtimo precej okoli decentralizacije, mi je nehote šinila v glavo misel: »Kaj, če si morda možakar na ta način zamišlja decentralizacijo?« Jedra še nisem povedal, zato ga boste spoznali iz naslednjih vrstic.

Odšel sem takoj po telefonskem pogovoru na sektor z namenom, da razložim stvar in poučim delovodjo o naši organizaciji. Česar po telefonu ni povedal, sem zvedel na sektorju. Delovodja je namreč zahteval od strojnika, da pobere po sektorju zračne cevi in kladiva, jih opere in očisti ter vrne v skladišče. Strojnik mu je dejal, da ni zadolžen s cevmi niti s kladivi ter da je to stvar skladiščnika, zato ne bo očistil. Pri tem se je delovodja razburjal s pripombami, da je slaba organizacija, da je moja dolžnost urediti tako, da bo s kompresorjem, cevmi in kladivi vedno zadolžen strojnik mehanizacije, da smo tako dragi itd.

K sreči je dospel sektorski tehnik, ki je dopovedal delovodji, da je na napačni poti glede najemnin in organizacije ter da popolnoma neopravičeno kritizira.

Nazadnje se je le vdal in pripomnil, da je to hotel doseči od strojnika zato, ker mu primanjkuje delovne sile. Strojnik, ki je bil nekaj časa navzoč pri pogovoru, je mirno dejal: »Če bi se tudi to delo od mene zahtevalo na primeren način, bi ga izvršil, čeprav je moja ura dražja od nekvalificiranega delavca!«

Toliko v pojasnilo, kje lahko kaj prihranimo, ali pa, če si tako zamišljamo decentralizacijo?

A. V.

Halo, tu centralni obrati!

— Halo, tu Centralni obrati. Vežejo takoj.

Vljuden moški glas na drugi strani žice je telefonist Rudolf Trontek. Slep, toda ne od rojstva.

Bilo je leta 1944. Progovni delavci so v bližini Zaloga popravljali progo. Med njimi je bil tov. Trontek, ki je nabijal kamenje za pragovi. Delo se je že bližalo kraju in ko je skoraj poslednjič udaril s krampom, se je naenkrat začul strahovit pok. Na tleh je obležal tov. Trontek. Odpeljali so ga v bolnišnico. Drobci granate so mu izbili eno oko in tudi drugo je bilo strahovito ranjeno, tako da je danes 98 % slep in razloči le medle obrise predmetov.

Dolgo časa je boloval. Na Zvezi slepih je napravil izpit in se pozneje ob širokem in humanem razumevanju upravnika Centralnih obratov tov. Martinška zaposlil kot telefonist.

S kraja ni šlo gladko, toda kmalu se je privadil. Vsak dan veže okrog 200 telefonskih razgovorov. Z delom je zadovoljen, le telefonska centrala mu rada včasih malo nagaja. Tako se je tov. Trontek vključil v kolektiv in postal aktiven član naše družbe.

C.

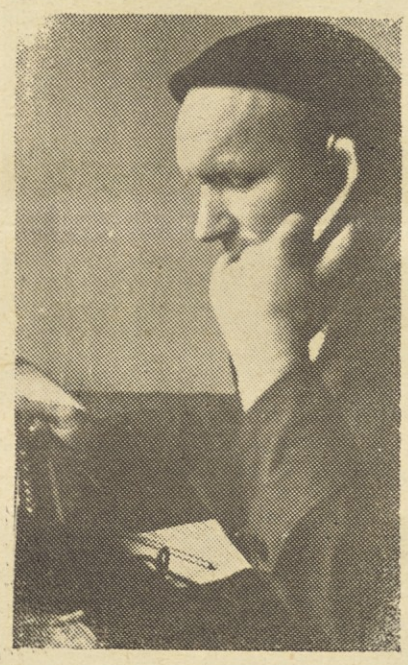

Izkoriščanje težke mehanizacije

od 21. V. do 20. VI. 1961

Število strojev	Naziv stroja	Planirano ur	Efektivnih ur	% izkoriščanja	Zaračun. ur	% amortiz.	Stroji izven obr.
14	buldozerjev	1.900	1.631	85	1.854	97	3
3	nakladači	380	662	174	769	202	
3	skreperji	320	210	65	300	93	1
6	bagrov	840	1.513	180	1.720	204	
13	dumperjev	1.820	2.115	116	2.312	127	3
4	valjarji	480	526	109	603	125	1
7	kompresorjev	660	1.387	210	1.667	252	1
12	žerjavov	2.160	1.784	82	1.959	90	2
1	viličar	100	144	141	167	167	
63	Skupaj:	8.660	9.969	115	11.351	131	11

Iz tabele vidimo, da se je procent izkoriščanja nekoliko dvignil v primerjavi s prejšnjimi meseci, kar je povsem razumljivo in nujno v tem letnem času. Največje potrebe so bile po nakladalnih strojih, kompresorjih in dumperjih. Najmanj so zaposleni skreperji, ker za njih ni utsreznega dela.

Od 63 strojev težke mehanizacije ni obratovalo 11 strojev. Od teh je bilo 9 strojev v popravilu ali čakalo na popravilo, — mehanični skreper in električni kompresor Spiros pa sta čakala na predispozicijo. Planirano število obratovalnih ur so prekoračili naslednji stroji:

— buldozer Ansaldo G-16258 za 219 obratov. ur na gradbišču Jesenice, strojnika Ukotič Rudi in Remškar Ivan,

— nakladač Caterpillar G-16685 za 196 obratov. ur na gradb. Jesenice, strojnika Mihalič Viktor in Farič Rudi,

— kompresor G-16533 za 178 obratovalnih ur na gradb. vodstvu Ljubljana, strojnik Mišič Franc,

— bager UB 1 G-17427 za 194 obratov. ur na separaciji Obrata gradb. polizdelkov, strojnika Leban Radko in Špeh Franc,

— dumper Koehring G-21347 za 175 obratov. ur na separaciji Obrata gradb. polizdelkov, strojnika Strojin Jože in Krevs Milan,

— vibracijski valjar G-18532 za 91 obratov. ur na gradbišču Jesenice, strojnik Škoda Lado,

— stolpni žerjav G-3741 za 77 obratov. ur gradbišče Jesenice, strojnik Horvat Štefan.

Podjetje je nabavilo nov vibracijski valjar in dva stolpna žerjava »Weitz« — iz Francije. Valjar je ca. 3,5-tonski in je zelo uporaben, ker z njim lahko vibriramo in valjamo.

Z novima žerjavoma bomo lahko gradili višje stavbe, ker sta visoka čez 70 m.

A. Vovk

OBRAZLOŽITEV SINDIKALNE PODRUŽNICE CO LJUBLJANA K ČLANKU

»POHVALA IN GRAJA«

Maja je tehnični sekretar sindikalnega odbora podjetja »Gradis« tovariš Jože Lorenčič z dopisom zahteval seznam članstva in pobrane članarine za leto 1960 ter za prve štiri mesece 1961. Ker je bila tovarišica Petelin Pavla, blagajničarka sindikalne podružnice UCO, takrat na bolniškem dopustu, je zaradi kratko postavljenega roka sestavil zahtevane sezname tajnik tovariš Lazar sam. Sezname je sestavil na podlagi pobrane članarine zadnjih dveh mesecev, t. j. marca in aprila 1961, ker je bila vsa ostala dokumentacija zaklenjena v arhivu. Glede na to, da se je članarina pobirala v letu 1960 po nižji lestvici, je popolnoma razumljivo, da je tako prišlo do takšnih razlik. Odločno pa zanikamo, da bi s takim poročilom koga oškodovali ali zavedli občinski sindikalni svet, še manj pa si pridobili s tem večjo dotacijo.

Ko se je tovarišica blagajničarka vrnila in ko smo dobili dopis občinskega sindikalnega sveta Ljubljana Moste-Polje, smo podatke preverili in takoj poslali pravilni seznam števila članov in znesek pobrane članarine sindikalnemu svetu in tovarišu Lorenčiču s primerno obrazložitvijo pomote.

Neutemeljena je bila tudi obrazložitev, da sindikalna podružnica ni poravnala regresa v znesku 40.096 din Počitniški skupnosti Moste za koriščanje letnega dopusta naših članov v letu 1960. Ta znesek je bila dolžna poravnati Uprava CO in je dala nalog za plačilo z nakazilnim listom št. 80 dne 29. 3. 1961 centrali podjetja, katere dolžnost je bila, da znesek takoj nakaže Počitniški skupnosti Moste-Polje. Zaradi težkega finančnega položaja, ki je nastal v letošnjem letu, je centrala najprej nakazovala večje zneske in tako je ostal znesek Počitniški skupnosti nenakazan.

Pripominjamo pa, da so člani nadzornega odbora sindikalne podružnice ob občnem zboru aprila 1961 na podlagi blagajniške knjige ugotovili, da je bila le-ta vodena pravilno.

Mi smo sicer za objektivno kritiko vedno sprejemljivi, ni nam pa razumljivo, zakaj se kritik pod članek ni podpisal. Predsedniku sindikalnega odbora podjetja zadeva sploh ni bila znana, čeprav je članek napisan v imenu sindikalnega odbora. Poleg tega pa smatramo, da je bila dolžnost sindikalnega odbora oziroma njenega tehničnega sekretarja tov. Lorenčiča, da pomoto na mestu preveri, preden pride v taki obliki pred javnost. Dolžnost sindikalnega odbora podjetja je med drugim tudi ta, da nadzoruje pravilno poslovanje podružnic in ob ugotavljanju eventualnih nepravilnosti opozarja in z nasveti pomaga do boljšega poslovanja.

Svetujemo piscu članka, ki je po vsej verjetnosti član sindikalnega odbora, da se v bodoče, preden poda takšno neobjektivno kritiko v javnost, posvetuje vsaj s sindikalnim odborom, če že ne najde kakršnekoli poti do sindikalne podružnice. Po vsej verjetnosti tudi odgovorni urednik tov. Cepuš ni preveril podatkov (zadeva je bila namreč pred izidom časopisa rešena), ali se posvetoval z uredniškim odborom glede članka, ker sicer bi ta odpadel vsaj, kar zadeva našo sindikalno podružnico.

Sindikalna podružnica
»Gradis« Centralni obrati
Ljubljana

PRIPOMBA: Uredništvo je podatke pred objavo v časopisu preverilo in hrani v arhivu prepis poročila Sindikalne podružnice Centralnih obratov v Ljubljani o številu članov sindikalne podružnice in plačani članarini, korigiran seznam občinskega sveta Ljubljana-Moste-Polje o številu obračunanega članstva in vplačani članarini z ugotovitvijo, da je sindikalna podružnica UCO Ljubljana obračunala članarino za 324.885 manj od vplačane članarine.

Nadaljnja ugotovitev občinskega sveta je, da sindikalna podružnica UCO ni vršila pravilno svoje obračune, s čimer je Zveza sindikatov oškodovana za cit. znesek. (Citirano iz dopisa Občinskega sveta Ljubljana-Moste-Polje z dne 21. 6. 1961.) Nadalje hrani v arhivu dopis Sindikalnega odbora podjetja z dne 26. 6. 1961, katerega tretji odstavek se glasi: S tem primerom nam še ni jasno, ali ste namerno dali takšne podatke odboru, da pridobite na višini dotacije, ali ste res pobirali članarino v višini kot navajate in občini premalo odvajali. Ako ste občini premalo odvajali, se ne morejo ujemati znamkice.

Če je obrazložitev sindikalne podružnice pravilna, lahko iz tega primera potegnemo dokaj dobro šolo. Nevarno je takšne številke stresati »iz rokava«, ali pa dajati podatke na podlagi dvomesečnih rezultatov za 14 mesecev nazaj. Kaj takega pač funkcionarji sindikalne podružnice ne bi smeli delati.

Ob dvajsetletnici

Za nami dnevi težki so,
za nami je gorje.
Z boji hudi, žrtev kup,
pregnali tujca smo z zemlje.

Nihče trpinčil nas ne bo,
mi zdaj smo gospodarji.
Sami uživamo plodove dela,
ki s trudom bili so sejani.

Dvajset let minulo je,
ko narod naš je vstal.
Iz tisoč grl prevrelo je,
nihče od nas ne bo več hlapčeval.

Pripomba uredništva:

Tov. Aleksander Feher iz Gradbenega vodstva Ljubljana nam je poslal dolgo pesmico, v kateri se spominja prehojene poti naših narodov v minulih 20. letih. Zaradi pomanjkanja prostora objavljamo le delček nje.

SKRB ZA KADRE

V podjetju imamo 339 vajencev raznih strok. Od teh se jih največ uči zidarske in tesarske stroke, kar je razumljivo, saj smo gradbeno podjetje. Na nekaterih gradbiščih, predvsem pa na gradbenih vodstvih, je skrb za vzgojo vajencev dokaj dobro organizirana. Imajo svoje vzgojitelje, ki jim nudijo pedagoško in ideološko pomoč, jim pomagajo pri njihovih najrazličnejših problemih, jih pravilno usmerjajo v dobre in delovne ljudi.

Žal vajenci vedno tega ne dojemajo pravilno — poskrbljeno je za njihovo udobno in kulturno stanovanje in prehrano. Pri praktičnem delu na gradbiščih so zadolženi naši najboljši kvalificirani delavci, da jim nudijo strokovno pomoč. Za svoje delo prejemajo vajenci nagrado od 3.500 do 7.000 dinarjev mesečno, oziroma tisti, ki prebivajo v naseljih ali samskih domovih, do 1.900 din mesečno in brezplačno hrano ter stanovanje. Razen tega prejmejo še v svoji učni dobi brezplačno tri pare delovnih čevljev, tri delovne obleke, in šest parov perila in eno praznično obleko. Ugodni pogoji!

Starejši ljudje bi znali te pogoje ceniti, mnogi vajenci žal ne. Vsi vajenci so prav dobro seznanjeni s svojimi pravicami, pozornost podjetja do njih skoraj vedno prezrejo, svojih dolžnosti pa se največkrat ne zavedajo. Edinice se pritožujejo nad njimi, češ da so nedisciplinirani, objestni, ošabni in vsevedni. Do neke mere bi jim te malenkostne napake lahko tolerirali, saj so mladi in še neizkušeni. Včasih pa presega njihovo obnašanje vse meje. Stane Babič in Andrej Ogris z Jesenic, ki žal nista edina v podjetju, sta kar tri dni v enem mesecu neopravičeno izostala z dela. Zakaj? Uprave edinic so za take primere dolžne ukrepati. Včasih zaslužili to za vzor velikokrat pa nič ne zaleže. Vajenci, verjemite, da je upravi podjetja oziroma organom upravljanja to težko storiti, pa kaj ko jih vi sami silite v to. Če bi le malo brzdali svojo mladostno ambicioznost, bi prihranili sebi in kolektivu veliko nevšečnosti, uspehi na delu in v šoli pa bi bili znatno boljši.

Pripomba uredništva: Pisma vajencev že dolgo pogrešamo. Opišite nam vaše delo in probleme.

M. C.

V podjetju je dovolj sposobnega kadra

V imenu koordinacijskega odbora ZKS podjetja »Gradis« dajem svoj prispevek k oceni konference sindikalnega odbora podjetja, ki je bila 17. julija letos.

Najprej naj omenim, da so vodilni politični funkcionarji pri podjetju lani uvideli potrebo po boljši koordinaciji in reševanju problemov tako med OO ZK kakor po vsestranski pomoči drugim političnim organizacijam v podjetju in je bil za to tudi ustanovljen koordinacijski odbor ZK Gradis, ki ga zastopajo vsi sekretarji OO ZK. Hkrati pa je bil izvoljen tudi sekretar tega odbora.

Uspehi tega dela so se pokazali, kar je opaziti iz poročila sekretarja sindikalnega odbora podjetja, ki je obiskal vse sindikalne podružnice v podjetju. Vidi se, da so OO ZK vsestransko pomagale sindikalnemu odboru pri njegovemu delu. Iz poročila je razvidno, kje so še hibe, katere sindikalne podružnice so seznanjene s situacijo v podjetju. Skratka, delo sindikalnih podružnic je zadovoljivo tam, kjer so dobro organizirane OO ZK, kar se je tudi pokazalo na tej konferenci. Sama konferenca nam je podrobno pokazala tako gospodarski kakor tudi politični položaj v podjetju.

Če analiziramo delo same konference, vidimo, da stoji pred komunisti »Gradisa« velika naloga, ki jo moramo za vsako ceno uresničiti in uveljaviti. Tu je potrebna enotna akcija brez kakršnih koli kompromisov ali škodljivih tendenc.

Odločno moramo nastopiti proti lokalističnim pojmovanjem, ki se kažejo v tej ali oni obliki, kar vedno škoduje samo nam oziroma vsej družbi. Da bomo to dosegli, se otresimo tistega nezdravega, rešujmo skupno nastale probleme. Rešitev problemov pa je odvisna od nas samih in od tega, kako se jih bomo lotili.

Iz diskusije je razvidno, da ima podjetje dovolj sposobnega kadra, ki bo znal uresničiti še tako zamotane probleme in ni strahu za uspeh.

Slišali smo dobre, koristne in vsestransko sprejemljive predloge, katerih ni zanemariti, treba se je vanje vživeti in jih uresničiti. Še posebej je treba pomagati naši mladini, saj ima podjetje v svojem sestavu precejšnje število le-teh. Predstavniki mladine so na konferenci opozorili na probleme, ki jih tarejo in upravičeno iščejo pomoč političnih organizacij.

Na koncu apeliram na vse komuniste podjetja, da pomagajo uresničiti našo osrednjo nalogo po sklepih konference sindikalnega odbora skupno s sindikalnimi podružnicami.

Sekretar koord.
odbora ZKS »Gradis«
Leopold Torkar

Naši jubilanti

V drugi polovici letošnjega leta praznujejo 50. letnico naslednji člani kolektiva:

1. Franjo Jože, nabavni referent, roj. 23. 10. 1911. Pri podjetju od 21. 8. 1947 do 29. 7. 1956 in 1. 1. 1961 dalje;

2. Gostič Margareta, kantinerka, roj. 10. 7. 1911. Pri podjetju od 30. 7. 1960;

3. Kozina Jože, miner, roj. 7. 9. 1911. Pri podjetju od 28. 8. 1946 dalje. Imenovani je trenutno na bolovanju zaradi nesreče pri delu in mu želimo skorajšnjega okrevanja.

4. Kolektiv gradbišča Jesenice iskreno čestita šefu gradbišča, Vovku, ki je praznoval dne 27. 7. svoj rojstni dan.

Prav tako čestitamo delovodji Frjanu Jožetu, ki je istega dne praznoval svoj rojstni dan.

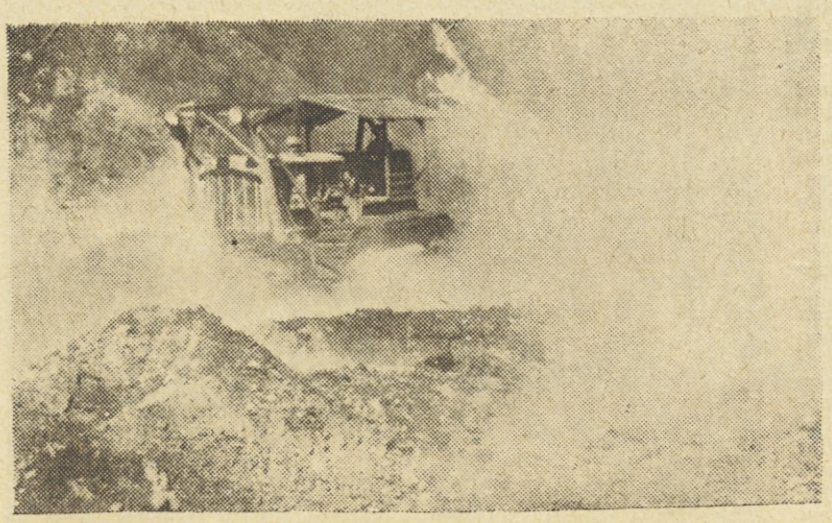

V ognju, prahu in pari pri delu

Na sodih, plohih kosilo — »Dober tek!«

Organizacija drobnih del v gradbeništvu in varnost

Le malo manj nesreč se zgodi pri zidarskih delih

Če poskušamo ugotoviti glavne vzroke nesreč pri zidarskih delih, vidimo tole:

1. gašenje apna, mešanje in prekladanje malte ter ometavanje	43 %
2. dela na izolacijskih in s smolo	8 %
3. betonska dela	6 %
4. dolbljenje, sekanje reg, klesanje betona	27 %
5. ostalo	16 %
	100 %

1. Gašenje apna je lahko vzrok težjim okvaram oči, rok, nog, pa tudi dihalnih organov. Razne kožne bolezni imajo dostikrat svoj vzrok pri gašenju apna ali napravi malt. Zaščita oči in rok ter primerna obutev, varni prehodi ob apnenih jamah znatno vplivajo na zmanjšanje nesreč. Sodobna uporaba hidriranega apna, acetilenskega apna, centralne maltarne, vse to predstavljata organizacijski napredek v gradbeništvu, pa tudi napredek v HTV.

Isto velja za strojno mešanje malte. Pri klasičnem ročnem ometavanju zopet trpijo oči in koža na glavi, obrazu, rokah, ki je izpostavljena odletavajoči malti. Sodobni načini ometavanja s stroji, še celo kombinirani s strojnim transportom malte po ceveh, zmanjšajo število zaposlenih pri teh delih, izboljšajo varnost in s tem vplivajo na znižanje števila nesreč.

2. Dela na izolacijah in smolo ter bitumni. To delo terja pač določeno strokovnost tudi pri gretju in mazanju izolacijskih mas, pa tudi bitumenskih hladnih raztopin. Da se izognemo opeklinam pri prenašanju in zajemanju vročih bitumnov ali nesrečam pri segrevanju, moramo dobro poznati vse temperature vrenja izolacijskih mas. Pravilna poučitev in zaščitna sredstva lahko tu opravijo znatno delo.

3. Betonerska dela terjajo sorazmerno malo nesreč. Le ca. 5 % nesreč pri zidarsko betonerskih delih odpade na betonerska dela. Nesreče so po navadi posledica napačne uporabe strojne opreke za izdelavo ali vgrajevanje betona, nevešča uporaba teh strojev, nepazljivost ali električni stik. Organizacijsko lahko vplivamo s formiranjem stalnih, dobro uvežbanih betonerskih brigad.

4. Dolbljenje in sekanje reg in utorov v zidovju in betonu za instalacije ali pritrditve so pogost razlog nesreč, ki pa so običajno manjšega značaja. Drobci, ki z veliko silo odletavajo pri takem klesanju, udarci od macole, lom svedrov in orodja, so najčešči vzroki nesreč. Na teh delih je tudi zaposlenih veliko število manj kvalificiranih delavcev, kar poveča možnost nesreč. Temu odpomore strojno delo. V zadnjih letih smo že prejeli iz uvoza in od domače industrije znatno število strojne elektro-opreme raznih Bosch-kladiv, svedrov Olymaxov, Steinmaxov itd. Kapaciteta strojnega klesanja, vrtanja, rezkanja utorov v zidovih je zelo velika in sproti znatno število delovne sile, je pa tudi mnogo varnejše. Zahteva pa stalnega upravitelja takega stroja, ker je precej občutljiv in se sicer hitro pokvari.

ZEMELJSKA DELA

Ta povzročajo mnogo manj nesreč, vendar še vedno 7 % in jih je vredno vzeti pod drobnogled. Če prelistavamo poročila o nesrečah pri zemeljskih delih, vidimo, da jih lahko delimo v one, ki so nastale pri

1. kamnolomskih delih	60 %
2. dela na izkopih jam in vodnjakov	35 %
3. delo v gramoznicah	5 %
	100 %

1. Kamnolomska dela po svojem značaju skrivajo v svojem delovnem procesu največ možnosti za nesreče posebno, če so, kar je najpogosteje, vezana na razstreljevanje skalnate stene. Izkop v terasah pri večjih višinah, varnostni pasovi in vrvi za delavce v steni, uporaba čelad, zadolžitev kvalificiranega strelnega mojstra za odstrel in polnjenje min, natančno in vestno izpolnjevanje HTV predpisov so nujni ukrepi. Čimboljša mehaniziranost pridobivanja materiala, nakladanja in odvoza so zelo važni faktorji, ki vplivajo na število nesreč.

2. Izkopavanje gradbenih jam in vodnjakov mora biti organizirano tako, da je gotovo, da se stena nad delavcem ne more podsipavati. Pravilni naklon stene ali opiranje, betoniranje in opaženje sten vodnjakov, mora varovati kopače pred zasutjem. Čelada mora ščititi kopača v jami ali vodnjaku, da mu ne pade kamen ali orodje z roba na glavo, kar ima lahko hude posledice. Vodnjak mora imeti tako dimenzijo, da breme kadunje pri dviganju ali spuščanju ne more pasti na kopača v vodnjaku.

3. Delo v gramoznici zahteva sicer sorazmerno malo nesreč, ki pa so običajno hude, ker gre za zasutje delavcev in za hude poškodbe ali celo smrt. Nesreče v gramoznicah gredo običajno na račun posipavanja sten zaradi nepravilnega dela bodisi pri odpiranju jame v visokem sloju ali pri podkopavanju in rušenju gramoznih sten z drogovi.

Železokrivska dela so udeležena na nesrečah samo z 2 %. Večina nesreč se zgodi med ravnanjem betonskega železa z ročnimi vitli (zavratni udarci z vitlom med napenjanjem) in pri polaganju armature, ubodi z žico, poškodbe prstov. Stroji za ravananje armature delajo varnejn in hitreje, z varjenjem armature pa bo odpadlo vezanje z žico.

Ureditev gradbišč, poti, jame, red na gradbišču povzroča kar 6 % nesreč, ki se dogajajo na naših gradbiščih.

a) razmetan material, posebno neočiščen les, poln žebljev,

b) odprti in nezavarovani jaški ali površno prekrite odprtine,

c) jame brez ograje,

č) slaba razsvetljava gradbišča ponoči,

d) neurejena elektro-instalacija, neizolirani kabli v dosežni višini,

e) neprimerne, slabo izdelane in nezavarovane stopnice,

f) slabe poti, spolzke, pozimi neposute, poleti blatne in strme, to je sedem najobičajnejših vzrokov nesreč zaradi neurejenosti na gradbišču. Če vemo vzroke, nam ne bo težko odpraviti posledic in tako zmanjšati število nesreč.

Tako smo si z našim pregledom ogledali glavne povzročitelje nesreč in ugotovili, da bi se jih z organizacijo dela delo zmanjšati.

Skozi vsa naša razmišljanja je pravzaprav zaslediti dve osnovni misli:

a) mehanizacija delovnih operacij zmanjšuje število nesreč in pri smotrni uporabi izboljša HTV na gradbišču.

b) zmanjšanje števila nesreč bomo dosegli z boljšo vzgojo naših delavcev in poučitvijo o pravilnem delu in zaščitnih merah na delovnem mestu.

Pravilni kvalifikacijski sestav delovne skupine, čim višja kvalifikacija in strokovna usposobljenost za dotična dela, ugodno vplivajo na zmanjšanje števila nesreč na gradbišču.

Mislim, da bi sistematična statistična obdelava vzrokov nesreč dala nadaljnje ugotovitve o tem predmetu, analiza vzrokov pa bi omogočila njihovo odpravo. Biti opozorjen na napake pa je že prvi korak k izboljšanju, saj bo vesten tehnični operativni vodja, stavbovodja, delovodja, pa tudi HTV referent lahko ukrepal, čim bo opozorjen na vzrok nesreč in vedel, kako naj se jih varujemo. Finančna korist bo poleg moralnega občutka uspeha kronala tako prizadevanje.

Ing. Alfred Peteln

Nesreča nikoli ne počiva

GRADBENO VODSTVO LJUBLJANA

Radikovič Štefan, tesar, je v petek 2. junija delal na stavbišču Vodmat pri polaganju betonskih cevi za kanalizacijo. Zaradi slabe kvalitete cevi se je ena razdrobila in mu poškodovala desno nogo.

Halilović Hasan, delavec na stavbišču Bolnišnica Šiška se je v ponedeljek 5. junija ponesrečil z japanerjem. Pri hitri vožnji je izgubil ravnotežje, dvignilo mu je ročaj, japaner se je prevrnil, on pa padel čezenj.

Neubauer Tomo, tesar, je v soboto 3. junija pritrjeval stopniščno ograjo. Prav v istem času so mizarji spuščali v stopniščnem jašku ročno dvigalo za dviganje mizarskih izdelkov, ki je tesarja zadelo v levo roko in poškodovalo komolec.

Konjević Muharem, delavec na stavbišču stanovanjskih blokov v Gerbičevi ulici je nosil z vedrom apneno malto. Pri tem mu je v torek 13. junija ob 9. uri brizgnila malta v oko.

Boroja Rado, transportni delavec na skladišču žage v Šiški si je pri razkladanju cementa v sredo 14 junija ob 14.30 s skladiščnim vozičkom (Rudel) poškodoval prste na rokah

Trbunjača Vukašin, zidar na stavbišču Titova c. 3, si je v ponedeljek 19. junija ob 8. uri pri obzidavanju cevi centralne kurjave poškodoval palec desne roke. Na roko mu je padla opeka.

Baručija Sejat, zidar, je v sredo 21. junija ob 13. uri pri zidanju predelnih sten padel z odra in si poškodoval desni bok.

Bokan Anton, tesar, je v četrtek 8. junija sodeloval pri montaži konzolnega dvigala. Pri dviganju je dvigalo zdrsnilo in mu pritisnilo roko ob pokončni nosilni tram. Poškodovalo mu je mazinec desne roke.

GRADBENO VODSTVO CELJE

Lukić Ale, zidar, je na stavbišču Velenje v torek 16. maja prestavljal delovni oder na stolicah. Med prestavljanjem se je stolica odra prevrnila in mu roko pritisnila ob zid.

Gašper Štefan, delavec, je v nedeljo 21. maja popoldne polival z vodo sveži betonski tlak. Ob 19. uri, ko je šel po tekočem traku, je padel in si poškodoval levo stran telesa.

Nikolovski Zdravko, delavec na stavbišču Moste, si je pri prevozu betona z japanerjem v torek 30. maja ob 10.40 poškodoval prst desne roke. Z nogo japanerja je zadel ob oder, da ga je zasukalo in pri tem je udaril z roko ob plot.

Camak Dušan, delavec na stavbišču Moste, si je v torek 6. junija ob 9 uri pri prevozu betona z japanerjem poškodoval levo nogo. Zaradi spolskega terena se mu je japaner zaobrnil, on pa je udaril z nogo po spodnji strani japanerja.

Breznik Matevž, delavec na stavbišču v Mostah, je v četrtek 8. junija razopaževal betonsko ploščo. Ko je zlagal deske, je z levo nogo stopil na žebelj. Ker je odklonil prvo pomoč, je prišlo do zastrupljenja.

Miloradović Radisa, kovač, je na stavbišču Velenje dvigal malto s konzolnim dvigalom. V sredo 14 junija ga je ob 10.30 zaradi nepazljivosti sodelavca stisnila posoda dvigala za prst.

Dedić Basnija, delavec, je s sodelavcem na stavbišču Hrastnik v četrtek 15. junija prevažal z japanerjem kamenje (ruševine) na nasip po podu iz plohov, ki je bil dvignjen od tal za okrog pol metra. Med prevozom je kolo japanerja zadelo v rob ploha. Sunek je sodelavcu iztrgal ročaj japanerja z rok, njega pa, ki je hotel japaner obdržati sam, je ročaj udaril v čelo

Jandrok Štefan, strojnik, je v ponedeljek 19. junija delal v delavnici na popravilu stroja. Pri kovanju železa mu je drobec priletel v oko

Majcen Jože, kolar, je na sektorju Šoštanj v torek 20. junija spravljal premog v drvarnico. Pri tem mu je večji kos premoga padel na desno nogo in jo poškodoval.

Brcković Drago, delavec, je v nedeljo 25. junija ob 6.30 na stavbišču s krampom čistil beton na podu pri betonskem mešalcu. Pri udarcu mu je kramp spodletel, da je z roko udaril ob kolo mešalca in si jo je poškodoval.

Jambrovič Pavel, delavec, je na sektorju Šoštanj delal pri polaganju betonskih cevi. V torek 27. junija ob 6.30 mu je cev pritisnila desno roko in poškodovala prst.

Salamon Anton, tesar, je v torek 27. junija na stavbišču »Razstavišče« obdeloval na krožni žagi lesene kline. Ko je rezilo žage prišlo do grče, mu je klin odrinilo, da je z roko zadel rezilo. Poškodoval si je dva prsta.

Gombovec Rudi, zidar, zaposlen na sektorju Šoštanj, se je v sredo 21. junija peljal z dela domov s kolesom. Na poti je padel in si poškodoval obe roki in udaril na brado.

GRADBENO VODSTVO MARIBOR

Gradišnik Franc, tesar, je v petek 28. aprila na stavbišču »Metalna« s sodelavcem Jurkovičem zabijal v zemljo lesen kol. Ko je Gradišnik že rekel, da je dovolj zabit, in dal roko na kol, je Jurkovič udaril še enkrat in tokrat njega po roki.

Horvat Ivan, delavec, je v soboto 6. maja na stavbišču »Silosi« stopil na zaboj, ko je dolbel v steni Deska zaboja se je zlomila, on je padel in si poškodoval levo nogo.

Kranjc Štefan tesar, je na stavbišču Vinarske zadruge v petek 12. maja pri razopaževanju stopil na desko, s katere je molel žebelj. Poškodoval si je desno nogo.

Vojsk Janez, tesar na stavbišču Vinarske zadruge, je v ponedeljek 15. maja pri razopaževanju metal les čez betonski zid. Ker lesa ni sproti očistil, se mu je iz deske štrleči žebelj zapičil v roko.

Zadravec Ivan, delavec je v ponedeljek 15. maja na stavbišču Metalne jemal steklo iz okvira. Pri tem se je delčeh stekla odlomil in ga urezal v palec desne roke V ponedeljek 29. maja pa mu je pri čiščenju opeke padel drobec peska v levo oko.

Kralj Tomaž, tesar, dela na stavbišču v Kidričevem V torek 16 maja mu je pri razopaževanju stebrov padel na glavo kamen in ga poškodoval.

Hvalicu Jakobu, delavcu na stavbišču skladišča krompirja, je v ponedeljek 22. maja malta brizgnila v oko

Blažon Franc, delavec, je v torek 23. maja na stavbišču Vinarske zadruge čistil s kolom boben mešalca. Pri tem je kol porinil predaleč v boben, da so ga prijele lopate in zasukale. Kol ga je udaril po desni roki in mu poškodoval palec.

Klanenšček Jože, delavec, je delal v četrtek 25 maja na stavbišču »Silosi« pri demontaži odra. Ko je spuščeni les ograje priletel na tla, se je odbil na tleh ležeči kos železa in mu priletel v levo roko.

Vogrincu Matiji, zidarskemu vajencu, je v sredo 31. maja pri ometavanju stropa na stavbišču komercialne šole padla malta v oko.

Jurkovič Jakob, tesar, je v četrtek 1. junija na stavbišču Metalne nesel na rami ploh. Isti čas je mimo njega nesel sodelavec lestev, ki si je ravno ob srečanju spotaknil. Pri padcu je Jurkoviča udaril z lestvijo po glavi.

GRADBIŠČE ZALOG

Kukovica Alojz, zidar, je šel v četrtek 1. junija z dela domov. Ko je šel na vlak mimo delovišča, kjer kopljejo jarek za kanalizacijo, se je spotaknil, padel in si poškodoval desno ramo.

Toplek Aleksij, tesar, je isti dan postavljal cevne odre. Pri tem mu je padel drobec železa v oko.

Žganeci Ivan, zidar, je delal pri igličastem dvigalu. V torek 20. junija ga je posoda, ko jo je snemal, pritisnila ob cevni oder. Isti dan se je pri tem delu ponesrečil tudi delavec **Kadirić** Vahit.

Šabić Islam, delavec, je v torek 20. junija razkladal gramoz iz vprežnega voza. Med delom mu je stranica padla z voza na nogo in tako poškodovala, da je moral iskati zdravniško pomoč.

GRADBIŠČE JESENICE

Kovač Franjo, delavec, je v sredo 7. junija na stavbišču »Podvoz« z japanerjem prevažal gramoz skupno s sodelavcem. Med prevozom sta zgubila ravnotežje in ročica je udarila ponesrečenega v koleno leve noge.

Škrlec Djuro, delavec, je v soboto 17. junija na stavbišču Tovarne verig Lesce s sodelavci razopaževal greznico. Pri izvlačenju opažnih stranic iz globine ca. 1.30 m se je odtrgal rob izkopane jame, na katerem je ponesrečeni stal, in zdrsnil je v jamo. Poškodoval si je koleno leve noge.

Franko Jože, nabavni referent, je šel v soboto 17. junija na ogled kamna pred odvažanjem na stavbišče. Šel je po bližnjici čez hribček. Med potjo mu je spodrsnilo in ko je lovil ravnotežje, je skočil v poldrug meter globoko jamo in si pri tem zlomil desno nogo.

Jukić Jozo, delavec, je bil v soboto 24. junija zaposlen na stavbišču Elan Begunje pri premetavanju opeke. Metalj so jo z nižjega odra na višjega. Ravno tisti čas, ko je na odru sedeč prižigal cigareto, mu je kos opeke, ki je ušla zidarju z rok, padla na glavo.

GRADBIŠČE KOPER

Gerdina Cvetko, tesar, je na stavbišču Betonarne v petek 12. maja delal pri postavljanju opaža. Leva roka mu je pri tem prišla med opaž in mu je poškodovalo 2 prsta.

Furlan Jože, delavec, si je v četrtek, 18. junija poškodoval levo roko. V bližini njega je drugi delavec razbijal večje kose kamna. Ko je kamen razbil, je manjši kos priletel Furlanu v roko.

Žabkar Jože, zidar, se je v ponedeljek 5 junija povzpel na stavbišču »Stolpnica« z balkona v V. nadstropju na fasadni oder. Pri tem je zdrsnil in se ujel na koleno, pri čemer je dobil poškodbo.

GRADBIŠČE KRANJ

Fumič Mirko, miner, je stopil na stavbišču »Most čez Kokro« v petek 16. junija na žebelj.

GRADBIŠČE RAVNE

Sklepič Marija delavka, je delala v torek 30. junija na stavbišču Čečevje pri razkladanju odrskih stojal. Stojalo, prislonjeno na voz, je med razkladanjem zdrsnilo in padlo ponesrečenki na nogo.

CO LJUBLJANA

Škrt Ciril, ključavničar, se je v petek 12. maja ponesrečil: ko je dvigal breme z ročnim vitljem. Med dviganjem se je odlomila ročica vitla in del, ki je ostal pri vitlju, se je obrnil nazaj ter ga udaril po kolenu leve noge.

Klopčič Stane, delavec, je v ponedeljek 18. junija strojno rezal kovinske cevi. Pri delu mu je roka spodletela in je z njo zadel v rezilno ploščo.

Erdec Ivan, strojnik, je bil pri delavni mizi, na katero je bil naslonjen ročni natezač. Medtem je natezač zdrsnil in ga udaril po levi roki.

CO MARIBOR

Stern Jože, električar, se je v četrtek 15. junija obdrgnil nogo ob žičnik, ki je bil zabit v drog, na katerega je plezal

OBRAT GRADBENIH POLIZDELKOV

Sulejmanagić Ale, betoner, se je v petek 26. maja ponesrečil, ko je odstranjeval model ob bet. cevi. Model mu je padel na levo nogo.

Španič Josip, kovač, je pripravljal v sredo 7. junija v delavnici ploščato železo za električno razdelilno omarico. Ko je železo ravnal, si je poškodoval desno roko med palcem in mezincem.

LESNI OBRAT ŠKOFJA LOKA

Lazar Aleksander, mizar, je v sredo 24. maja padel na stavbišču pri razkladanju mizarskih del, ker se je pri prenosu omare spotaknil na stopnici. Omara mu je padla na desno nogo in mu jo poškodovala.

Jagodič Ivan, tesar, se je v ponedeljek 29. maja v delavnici, kjer je žagal na krožni žagi, udaril v komolec leve roke.

Pogačar Jakob, mizar se je v petek 9. junija vračal z vlakom z dela na terenu domov. Ko je ob 15.10 izstopil z vlaka, ga je v gneči drugi potnik, ki je hitel na vlak, zadel z aktovko, v kateri je imel krušni nož in ga urezal v kazalec desne roke.

NESREČE PO EDINICAH V PRVI POLOVICI L. 1961

Edinica	Število zaposlenih	Nesreče pri delu smrtne	težje	lažje	Nesreče na poti	Skupaj	Ponesrečil se je vsak
Ljubljana	906	—	10	62	5	77	11.76
Celje	623	—	8	31	2	41	15.19
Maribor	1021	—	11	46	6	63	16.20
Zalog	337	—	—	28	1	29	11.62
Jesenice	396	—	5	32	2	39	10.15
Koper	264	—	—	10	—	10	26.40
Kranj	221	—	—	10	—	10	22.10
Ravne	272	—	—	5	1	6	45.33
CO Ljubljana	375	—	—	17	3	20	18.75
CO Maribor	175	—	—	11	1	12	14.58
OGP	247	—	1	13	1	15	16.46
Škofja Loka	152	—	—	7	2	9	16.89
Proj. biro	27	—	—	—	—	—	—
Centrala	84	—	—	1	—	1	84
	5100	—	35	273	24	332	15.36

Med ribiči v Poreču

Ljudje smo pač take narave, da nosimo v sebi veliko želja, ki jih skušamo uresničiti v svoje zadovoljstvo. Tudi jaz nisem pri tem bela vrana. Vsakokrat, kadar me je pot zanesla na našo ali tujo morsko obalo, sem občudoval ribiške ladje in gledal marljive ribiče, kako krpajo mreže. Sam pa sem si ob tem želel, da bi se enkrat podal z njimi na odprto morje. Ta prilika se mi je ponudila na letošnjem dopustu v Poreču.

Z upravnikovim posredovanjem in Katice se nas je pet dopustnikov znašlo nekega junijskega popoldneva pod palubo ribiške motorne ladje. Okrog šestih je zabrnel motor, ladja je izplula, mi pa smo, ko nas niso videle budne oči luškega kapitana, zlezli na palubo. Devet fantov na ladji je bilo izredno simpatičnih in ljubeznivih ter smo se že po prvem razgovoru z njimi počutili kar domače. Vili iz okolice Trsta — med drugimi je tudi kuhar na ladji — nam je pripovedoval svoje dogodivščine z ribolova in življenja. Rudi iz Pulja je dopolnjeval razgovore s svojimi spomini. Imeli smo tri ure vožnje pred seboj.

Vsi smo počivali, le kapitan Blaž iz Neaplja je varno vodil ladjo proti zahodu ter od časa do časa vključil radar ter opazoval ribe v morju. Ribiške ladje so namreč še opremljene s tem izvrstnim pripomočkom, ki na papirju beleži morsko dno, vmes pa gostoto rib. Ribiči so tako izvežbani, da znajo odčitati iz zaznamka že vrsto rib.

V osnovi se ribolov razvija takole. Vsaka ribiška ladja ima s seboj dva čolna z močnimi svetilkami na agregate pa tudi sama je opremljena z njimi. Ko pridejo ribiči na lovišče, odvežejo prvi čoln s prižganimi lučmi ter ga skupno z ribičem puste na določenem mestu. V primerni razdalji ca. 1.500 do 2.000 m spuste drugi čoln s prižganimi lučmi, nato ladja odpluje na enako razdaljo tako, da tvorijo čolna in ladja trikotnik. Medtem tudi na barki prižgejo luči in vsi čakajo tri do štiri ure.

Ribe se začno zbirati okrog luči in na znak z ladje se pričneta oba čolna približevati s svojo jato rib proti ladji. Ko sta že zelo blizu, ugasnejo luči na enem izmed čolnov ter na ladji, ribe pa se preselijo tedaj k drugemu čolnu, ki ima še prižgane luči. Ta jih drži v »šahu«, medtem pa začne ladja križariti okrog čolna in spuščati mreže. Nato je na vrsti najtežji del. To je dviganje in izvlačenje mreže in če je sreča naklonjena, seveda tudi obilico rib.

Iz pogovorov in opazovanja delfinov, ki so se nekajkrat pojavili v bližini, nas je zmotil Vilijev poziv na večerjo. Na palubo je prinesel odlično pripravljenega 7 kg težkega zobatca, ki so ga ulovili prejšnji večer. Čeprav ne maram rib, mi je šel ta zobatec tako v slast, da ga ne bi zamenjal za še tak dunajski zrezek. Ribiči so nas pošteno nasitili. Razume se, da je zobatec nato zaplaval še v vinu. Znočilo se je. Ura je bila blizu devete. Približevali smo se cilju. Tudi radar je pričel živahneje risati po papirju. Kaj kmalu smo spustili Andreja z njegovim čolnom, nato pa še Rudija. Sami pa smo morali še nekajkrat zaokrožiti, da so se na radarju zopet pokazale ribe. Po poldrugi uri so se že začele pod našimi lučmi na površju urno poditi ribe, ki so pobliskavale s srebrnomodrimi trupi. Ker je čakanje pri lučeh utrujajoče, smo kmalu zaspali pod palubo ali pa kar na njej.

Branko me je ob dveh zjutraj ravno prav zbudil, da sem še videl Rudija, kako je z zadnjimi vesljaji varno pripeljal svoj roj, nato pa ugasnil luči na čolnu. Andrej je svetil dalje, medtem ko smo mi pričeli krožiti okrog njega. Občudoval sem spretnost, sigurnost in tiho sporazumevanje te devetorice ribičev pri njihovem delu. Tudi Barba Blaž je bil med njimi, ko je začelo na gladini šumeti in vreti kakor v kotlu, saj je bila mreža tik pod površino. S posebno mrežo na dolgem krogu in s škripcem so zajeli množico rib. Po palubi je nato zahrumel živosrebrni plaz. Enkrat, dvakrat, trikrat... Vse je migotalo, šumelo, hrasalo in se počasi z odprtimi usti in brezizraznimi očmi umirjalo.

Po dobri pol uri je bilo na palubi zopet vse mirno. Fantje nisob ili zadovoljni. Po radarju je bila ocenjena večja količina, sedaj pa je tu le ca. 600 kg. (Pri tej oceni so se zmotili na oči samo za 35 kg!) Kmalu so ugotovili vzrok — v mreži je bila luknja.

Včasih je lov veliko boljši, v eni noči so ujeli tudi že 2.000 kg, nekoč pa celo 7.000 kg. Povprečno ulove na mesec 1,5 do dva vagona rib to je 15 do 20 ton. Zaslužek se vrti okrog 70.000 din mesečno, ribiča, ki sta v čolnu, zaslužita 85.000 dinarjev, kapitan pa okrog 100.000 dinarjev. Seveda je to vse odvisno od lova.

Vtem ko je kapitan Blaž obrnil ladjo proti domu, so nekateri krpali in čistili mrežo ter jo nato zopet pravilno zložili, so drugi sortirali in zlagali ribe v pripravljene zabojčke, tretji pa so čistili ladjo. V kratkem času je bilo na ladji zopet vse v redu na svojem mestu in čisto kakor pred odhodom na ribolov. Iz kuhinje je prijetno dišalo, saj je kapitan osebno pripravil okusno marendo iz skuš na specialen napolitanski način. Razume se, da smo bili tudi te deležni. Neka kolegica pa je dobila od prijaznega barbe zavojček začimb za to pripravo.

V Poreču smo pristali ob sedmih zjutraj, sicer nekoliko utrujeni in nepresnani, a polni prijetnih doživetij in občudovanja ribičev, katerih trdno delo in široko ter tovariško srce smo dodobra spoznali.

Tisti dan smo imeli v domu na krožniku spet škombre, ki so jih ribiči poslali za nami kot naš prispevek k lovu.

M. A.

Uspešen lov — vedno pa ni tako!

IZ POČITNIŠKEGA DOMA V POREČU

V planu osnovnih sredstev je predvidena tudi nabava strojnega dvigala za počitniški dom Poreč namesto lesenih lestvic

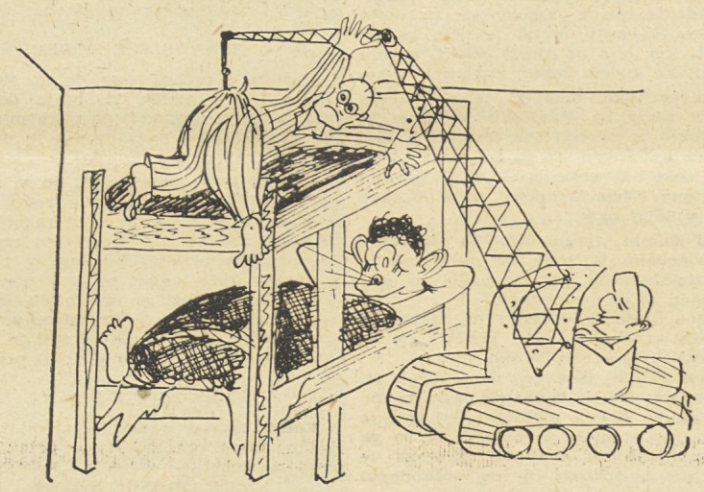

BREZ BESED

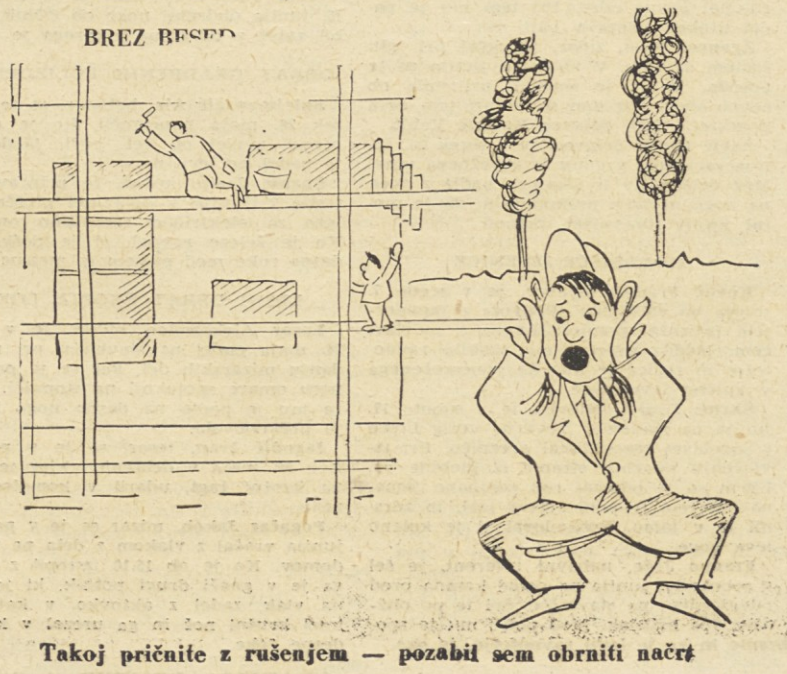

Takoj pričnite z rušenjem — pozabil sem obrniti načrt

Kotiček za žene

Kako izkoristimo otrokov prosti čas?

Počitnice — kakšna prešerna radost in brezskrbnost! Nič več ni vsakodnevnih obveznosti. Niti s poukom niti z učenjem. Otroci se skoraj brez izjeme počitnic neskončno veselijo. Kaj pa starši? Marsikateri mamici pomeni to nove skrbi. Dokler je bila šola, je vsaj za nekaj ur dneva točno vedela, kje je otrok v času njene zaposlitve. Sedaj pa jo kar naprej skrbi, kje je in kaj počne.

Starši, ki imajo možnost poslati otroka za ves čas počitnic k sorodnikom na deželo, so teh skrbi rešeni. Prepričati pa se morajo vseeno prej, v kakšno okolje in v kakšne pogoje pošiljajo otroka. Način mestnega življenja je le drugačen, prav tako mestni otroci niso vajeni težkih kmečkih del, kar dostikrat ljudje na deželi ne razumejo. Otrok se mora na počitnicah počutiti dobro, če naj bodo to res počitnice.

Večina drugih otrok preživi del počitnic v kolonijah in na taborjenjih. Toda to je po navadi le tri tedne, kar proti vsej dobi počitnic le ne pomeni toliko. Za ostali čas pa morajo starši poskrbeti, kje in kako ga bodo preživeli.

Pri otrocih, ki obiskujejo različne varstvene ustanove, tega problema ni. Otrok hodi nepretrgano v vrtec tako med šolo kot med počitnicami. Dostikrat pa je otrok samo pol dneva v varstveni ustanovi. O teh otrocih in o tistih, ki preživijo cele dneve doma v okrilju domačega vrta, dvorišča ali stanovanjskega okoliša bomo danes spregovorili.

Nobeni materi ne sme in ne more biti vseeno, kako njen otrok preživlja svoj prosti čas. Če hoče, da bodo počitnice koristile otroku in njej, si mora napraviti dnevni plan dela. Tudi mi odrasli ne živimo kar »tja v en dan«, kot pravimo, ampak si vedno zastavimo neko nalogo, ki jo moramo opraviti.

Pričnimo z otrokovim dnevom:

Zjutraj naj vstane najkasneje ob sedmih. Poležavanje v postelji ni zdravo. Otrok se tega navadi in mu je tudi v šolskem času nemogoče zjutraj zgodaj vstajati. Poleg tega ga pa poležavanje navaja na brezdelje. Zato naj brž ko vstane, razgrne posteljo, da se prezrači. Nato naj se umije, obleče in počeše. Če je mati doma, ima že v tem času pripravljen zajtrk, sicer naj si ga pripravi sam. Po zajtrku pospravi posteljo. To ni pretežko zanj in hitro se bo navadil. Tu v koloniji si morajo otroci sami postiljati, pa se temu nihče ne upira. Nato naj pomaga pri pospravljanju stanovanja. Večji otroci lahko stanovanje že sami pospravijo, zlasti še, če je mamica zaposlena. S tem ji nudijo precejšnjo razbremenitev, poleg tega se privajajo k delu. »Kar se Janezek nauči, to Janez zna«, le drži. Nato je najbolj primeren čas za čitanje. Otroka moramo navaditi na čitanje. Moramo mu buditi ljubezen do pisane besede. Prav gotovo imate doma časopis. Že prvošolček najde v časopisu zase kaj zanimivega. Tega zanimivega je pa z otrokovim odraščanjem vedno več. Otrok naj se seznanja z našo stvarnostjo, z utripom našega življenja. Tako raste z družbo in postaja del nje same.

Ostali del dopoldneva naj bo otrok prost. Če je le mogoče, naj ga preživi zunaj, v igri na zraku in soncu. Prav pa je, da se starši pozanimajo, v kakšni tovarišiji preživlja otrok te ure in kakšne igre si izbirajo. Otrok še nima svojih nazorov in trdne volje. Dostikrat tudi pod vplivom druščine pozabi, kaj je prav in kaj ni. Igra mora otroka vzgajati ne pa navajati k slabemu. Mučenje živali, povzročanje škode, ustrahovanje mlajših otrok, pretirana junaštva, predrzne in nevarne igre, nepravilen odnos do tuje imovine in še in še bi lahko naštevala vse tisto, kar v otrokih ne more roditi pozitivnega. Zato kot nevsiljivi, tihi opazovalci nadzorujemo njihove igre.

V družinah, ki si kosilo pripravljajo doma, zaposlimo otroke, tako fante kot deklice pri pripravah za kosilo. Za prav majhne otroke je dovolj, če pripravijo mizo, namestijo krožnike in pribor. Večji pa že lahko pomagajo pri čiščenju solate, lupljenju krompirja, rezanju kruha in podobno. Po kosilu naj otroci pomijejo in pobrišejo posodo ter pospravijo kuhinjo. Spet poudarjam, da tu ne sme biti razlike med fanti in deklicami. Če je v družini več otrok, naj posamezna opravila izvršujejo izmenično. Če pa je en sam, naj se vsaj v začetku privajanja na novo delo menjava z materjo.

Idealno je, če starši lahko preživijo popoldne s svojimi otroki ali v sprehodih v naravo ali v kopanju (kadar je vreme ugodno). Tako se najmočneje pletejo vezi med starši in otroki. Tako se najbolj in najlaže spoznavajo in razumevajo med seboj. Če nam le čas dopušča, posvetimo vsaj nekaj popoldanskih ur otroku. In bodimo takrat sproščeni in radostni, kot so otroci sami. Poskušajmo pozabiti na vse težave in skrbi, ki nas tarejo. Pomemben nam mora biti le otrok in njegovo razpoloženje. To smo končno otroku tudi dolžni, saj smo z njegovim rojstvom prevzeli zanj polno odgovornost.

Po večerji naj izpopolnijo čas s čitanjem knjig in igranjem raznih družabnih iger od šaha pa do domina. Starši morajo vedeti, kaj otroci čitajo. Ni vsaka knjiga primerna za vsakega otroka in za vsako starost. Naša največja založba »Mladinska knjiga« izdaja odlične knjige za otroke različnih starosti. Ta je staršem najboljši pokazatelj otrokovega čtiva. Pri knjigah drugih izdaj je pa treba biti mnogo bolj previden, ker tudi na naš knjižni trg zaidejo slabe in škodljive knjige.

Otrok naj gre spat med osmo in deveto uro. Tudi za petnajstletnika je deveta ura že dovolj pozna. Mlad človek, zlasti pa otrok, rabi dovolj spanja. Poleg tega bo pa zjutraj z lahkoto vstal, ker bo naspan in spočit. Zgodnjega jutranjega vstajanja ga pa moramo navaditi.

Marsikatera mati in prenekateri oče se bo zamislil nad takšnim otrokovim dnevnim redom in vprašal: Kako pa to doseči.

Tak način otrokovega življenja lahko ustvarimo. Predpogoj je, da je otrok telesno in duševno zdrav. Izvajanje tega načrta se lotimo postopno. V prvih dneh bomo uredili čas spanja in vstajanja. Takoj nato že začnemo otroka navajati na pospravljanje lastnega ležišča. Pustimo mu nekaj dni ali pa ves teden, da to spretnost osvoji. Ne kregajmo ga, če je slabo napravil, le dobrohotno ga opozorimo, kako bi bilo lahko boljše. Pohvaliti ga moramo vedno za vsako dobro opravljeno nalogo. In prav pohvala nam bo pomagala pri nalaganju novih nalog. Kako se bo otroku dobro zdelo, če mu bomo rekli: Poglej no, kako si danes lepo pobrisal posodo, skoraj bolje kot jaz. Kaj ko bi jutri poskusil ti pomiti, ko si že tako spreten in tako velik.

Tako prehajajmo od naloge do naloge. Neizgubljajmo potrpljenja in živcev, pa bomo končno le ugotovili, da smo zadovoljni mi in naši otroci.

Ela Zupančičeva